

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2022

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:53

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2022

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö
CC BY-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-263-965-3
ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto
Kannen kuva: Sari Virta

Helsinki 2023

Liikuntatoimi tilastojen valossa Perustilastot vuodelta 2022

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:53

Teema

Liikunta

Julkaisija Opetus- ja kulttuuriministeriö

Yhteisötekijä Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kieli suomi

Sivumäärä

107

Tiivistelmä

Liikuntatoimi tilastojen valossa -julkaisuun kootaan opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja. Tähän julkaisuun on koottu tiedot vuodelta 2022.

Julkaisussa ilmenee talousarviossa olevien liikuntatoimen määrärahojen kohdennus ja käyttö. Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, liikuntaa edistäville valtakunnallisille järjestöille ja liikunnan aluejärjestöille, seuratoiminnan kehittämiseen, liikunnallisen elämäntavan hankkeisiin elämänkulun eri vaiheissa, huippu-urheilun kehittämiseen, soveltavaan liikuntaan, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, antidopingtoimintaan ja liikunnan eettiseen toimintaan sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.

Asiasanat liikunta, urheilu, liikuntatoimi, tilastot, liikuntatoimen tilastot

ISBN PDF 978-952-263-965-3

ISSN PDF

1799-0351

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-965-3>

Idrottsverksamheten i statistikens ljus Grundläggande statistik från 2022

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2023:53**Tema**

Idrott

Utgivare

Undervisnings- och kulturministeriet

Utarbetad av

Undervisnings- och kulturministeriet

Språk

finska

Sidantal

107

Referat

Idrottsverksamheten i statistikens ljus är en sammanställning av grundläggande statistik inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde för idrott. Publikationen innehåller uppgifter från 2022.

Av publikationen framgår hur anslagen för idrottsverksamhet i statsbudgeten har riktats och använts. Undervisnings- och kulturministeriet anvisar statsunderstöd för det kommunala idrottsväsendet, byggande av kommunala idrottsanläggningar, verksamhetsbidrag för riksomfattande och regionala idrottsutbildningscentra och riksförbund för främjande av idrott och motion, för utveckling av föreningsverksamhet, för projekt som stöder ett rörligt liv i olika livsskedan, för utveckling av elitidrott, för idrottsvetenskap och idrottsvetenskaplig informationsspridning, antidopningsverksamhet och etisk verksamhet på idrottens område och för internationell verksamhet på idrottens område.

Nyckelord

idrott, motion, idrottsverksamhet, statistik, statistik över idrottsverksamhet

ISBN PDF

978-952-263-965-3

ISSN PDF

1799-0351

URN-adress<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-965-3>

Sports Services in the Light of Statistics Basic statistics for 2022

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2023:53	Subject	Sport
Publisher	Ministry of Education and Culture	
Group author	Ministry of Education and Culture	
Language	Finnish	Pages 107

Abstract

This publication, Sports Services in Light of Statistics, includes a compilation of basic statistics on issues within the area of responsibility of the Division for Sport at the Ministry of Education and Culture. The statistics contained in this publication concern the year 2022.

The publication provides information on the allocation and use of the budget appropriations for sports services. The Ministry of Education and Culture allocates state funds for municipal sports services, construction of sports facilities, operation of national and regional sports institutes, national and regional sports and physical activity organisations, organisations promoting sports and physical activity, promotion of sports club activities, projects promoting an active way of living during all stages of life, development of performance sports, adapted physical activity, sport and health sciences and dissemination of information on sports and health sciences, anti-doping activities and other ethical activities, and international activities in the field of sports and physical activity.

Keywords physical activity, sports, sports services, statistics, statistics on sports services

---

ISBN PDF	978-952-263-965-3	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

---

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-965-3>

Sisältö

Lukijalle	11
1 Valtion liikuntamäärärahat	12
1.1 Rahapelitoiminnan tuotot	13
1.2 Liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys	14
1.3 Talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen	16
1.4 Budjetoidut liikuntamäärärahat vuodelle 2023	19
1.5 Rahoitusmalliuudistus	21
2 Kuntien liikuntatoiminta	23
2.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset ..	24
2.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous	27
2.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin	29
3 Liikuntapaikkarakentaminen	33
3.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet	35
3.2 Tutkimus- ja kehittämistoiminta	38
4 Liikunnan koulutuskeskukset	40
4.1 Koulutuskeskusten kokonaisrahoitus	41
4.2 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	42
4.3 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	44
4.4 Rakentamis- ja kehittämisavustukset	45
4.5 Koulutuskeskusten opiskelijamäärät	46
5 Liikunnan kansalaistoiminta	49
5.1 Liikuntaa edistävien järjestöjen yleisavustusuudistus	49
5.2 Valtionavustukset liikuntaa edistäville järjestöille	50
5.3 Toimintamenot ja valtionavustukset	56
5.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetyt erityisavustukset	64
5.5 Korona-avustukset	65
6 Liikunta-alan tiedolla johtaminen	67
6.1 Tiedolla johtamisen kehittäminen	67
6.2 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	68
6.3 Liikuntalääketieteen keskuskeskukset ja liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta	69

7	Liikunta-alan kansainvälinen toiminta	73
7.1	Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö	73
7.2	Yhteistyö Euroopan unionissa.....	74
7.3	Valtionavustukset kansainvälisiin konferensseihin ja kokouksiin.....	75
7.4	Muut avustukset kansainväliseen toimintaan	75
8	Huippu-urheilu	76
8.1	Urheilijoiden apurahat ja urheilijaeläkkeet	80
9	Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta	82
9.1	Valtionavustukset eettiseen toimintaan	83
9.2	Kuntodoping	86
10	Liikunnallinen elämäntapa	88
10.1	Liikkuvat-kokonaisuus.....	90
10.2	Kansallinen ja eurooppalainen yhteistyö liikunnallisen elämäntavan edistämisessä.....	91
11	Liikunnan yhdenvertaisuus	93
11.1	Soveltava liikunta ja vammaisurheilu	94
12	Valtion liikuntaneuvosto	99
	Lähteet	103

Taulukko ja kuvioluettelo

1. Valtion liikuntamäärärahat

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahat rahapelitoiminnan tuotoista vuonna 2022 (%)

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat rahapelitoiminnan tuotoista 2018–2022 (milj. €), indeksikorjaamaton

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahat 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2010=100

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat 2018–2022, indeksikorjattu JMHI 2010=100

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen 2018–2022 (1 000 €), indeksikorjaamaton

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2022

Taulukko 6. Liikuntatoimeen budjetoidut määrärahat vuodelle 2023

2. Kuntien liikuntatoiminta

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja investoinnit sekä valtionosuudet ja -avustukset 2018–2022, indeksikorjattu JMHI 2015=100 ja RKI 2015=100

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2022

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakautuminen 2018–2022, indeksikorjaamaton (ei sisällä vyörytyseriä, poistoja ja arvonalentumisia)

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakautuminen 2018–2022, indeksikorjaamaton (ei sisällä vyörytyseriä, valmisteverastojen muutosta ja valmistusta omaan käyttöön)

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin vuonna 2022

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannusten keskiarvo kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä 2018–2022 (€/asukas), indeksikorjattu JMHI 2015=100

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakatteen määräytyminen kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2022

3. Liikuntapaikkarakentaminen

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu RKI 2010=100 ja JMHI 2010=100

Kuvio 2. Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu RKI 2010=100 ja JMHI 2010=100

Kuvio 3. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2022

Kuvio 4. Aluehallintovirastojen liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien avustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2022

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuonna 2022 (€)

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemukset ja myönnetyt avustukset AVI-alueittain vuonna 2022

Taulukko 17. Avustushakemuksissa esiintyvät liikuntapaikkatyypit 2018–2022 (lkm) kustannusarvioltaan yli 700 000 €:n hankkeissa.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetyt valtionavustukset teemoittain vuonna 2022.

4. Liikunnan koulutuskeskukset

Taulukko 19. Valtion kokonaisrahoitus valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille vuonna 2022 (€)

Taulukko 20. Valtion kokonaisrahoitus alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille vuonna 2022 (€)

Taulukko 21. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus (pl. ammatillisen koulutuksen rahoitus) ja vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2022

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus (pl. ammatillisen koulutuksen rahoitus) ja vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2022

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt rakentamisavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu RKI 2015=100

Taulukko 24. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt opintoseteli-, laatu- ja kehittämisavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100

Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2022 (hlöä)

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2022 (hlöä)

5. Liikunnan kansalaistoiminta

Taulukko 27. Yleisavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin 2022

Taulukko 28. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Lajiliitot.

Taulukko 29. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 30. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Muut liikuntaa edistävät järjestöt.

Taulukko 31. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Liikunnan aluejärjestöt.

Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Lajiliitot.

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Valtakunnalliset palvelujärjestöt.

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Muut liikuntaa edistävät järjestöt.

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Liikunnan aluejärjestöt.

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2022

Taulukko 37. Seuratukihakemukset ja myönnettyt tuet 2018–2022

6. Liikunta-alan tiedolla johtaminen

Taulukko 38. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuonna 2022

Kuvio 5. Valtionavustusta saaneet uudet ja jatkuvat liikuntatieteelliset tutkimusprojektit 2018–2022 (lkm)

Taulukko 39. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuonna 2022 (€)

7. Liikunta-alan kansainvälinen toiminta

8. Huippu-urheilu

Taulukko 40. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustukset huippu-urheiluun 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100

Kuvio 6. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustukset huippu-urheiluun 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100

9. Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta

Taulukko 41. Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan myönnetty määrärahat 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100

Taulukko 42. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2022 (lkm)

Taulukko 43. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2022 (lkm)

Taulukko 44. Dopingtestit ja -rikkomukset 2018–2022 (lkm)

Taulukko 45. Dopingrikokset ja takavarikoidut dopingaineet 2018–2022 (lkm)

10. Liikunnallinen elämäntapa

Taulukko 46. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen rahapelitoiminnan tuotoista myönnetty määrärahat vuonna 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton

11. Liikunnan yhdenvertaisuus

Kuvio 7. Soveltavan liikunnan avustusmuodot.

Taulukko 47. OKM:n soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdentamat avustukset 2018–2022 (€), indeksikorjaamaton

12. Valtion liikuntaneuvosto

Kuvio 8. Valtion liikuntaneuvoston rakenne.

LUKIJALLE

Liikuntatoimi tilastojen valossa 2022 -julkaisuun on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja vuodelta 2022.

Valtion liikuntamäärärahat on perinteisesti osoitettu rahapelitoiminnan tuotoista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkaus Oy:n rahapeliuotot ovat valtiontalouden kehysten ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus rahapeliuotoista perustuu arpajaislakiin (1047/2001). Veikkauksen tuottokehitys oli laskusuunnassa jo ennen koronapandemiaa, mutta pandemia vauhditti huonoa rahapelitoiminnan tuottokehitystä. Tuottokehitykseen on vaikuttanut myös vastuullisen pelaamisen korostuminen ja pelihaittojen ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet sekä kansainvälisten peliyhtiöiden toimet. Valtioneuvosto on joutunut kompensoimaan huonoa tuottokehitystä osoittamalla lisää budjettirahoitusta liikuntatoimelle.

Valtioneuvosto asetti myös syksyllä 2021 ”Rahapeliuotoilla rahoitettujen toimintojen rahoitusmalli”-hankeryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä muuttuneeseen tilanteeseen kokonaisuudistusesitys. Esitys johti päätökseen, jossa rahapeliuotot ohjataan valtion yleiskatteellisiksi tuloiksi ja nykyiset edunsaajat siirretään budjetin kehysmenettelyn piiriin. Uudistettu rahoitusmalli otetaan käyttöön 1.1.2024.

Tilastokirjaa uudistettiin vuonna 2021. Julkaisusta haluttiin entistä helppolukuisempi ja tiiviimpi kokonaisuus. Lukujen tekstiosuutta on vähennetty, jotta julkaisun taulukoiden sisältämä informaatio nousee oleellisemmin esille. Lukujen alkuun koottuun inforuutuun on kerätty keskeisimmät luvussa käsiteltävän kokonaisuuden perusasiat ja taustat, sekä lisätietovinkkejä aiheeseen liittyvistä verkkosivuista.

Julkaisua lukiessa on hyvä muistaa, että valtion liikuntamäärärahojen ja valtionavustuksien jakaminen perustuu liikuntalakiin (390/2015). Tämän vuoksi jokaisen luvun kohdalla ei ole mainittu liikuntalakia erikseen lähteenä.

Tilastojulkaisun on laatinut liikuntayksikössä korkeakouluharjoittelunsa syksyllä 2023 suorittanut Maiju Rönkä. Työn ohjaajana on toiminut ylitarkastaja Sari Virta.

Helsingissä 13.11.2023

johtaja Tiina Kivisaari

ylitarkastaja Sari Virta

1 Valtion liikuntamäärärahat

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan rahapelitoiminnan tuotoista ja valtion yleiskatteellisista budjettivaroista. Valtionavustuksia myönnetään yleis- ja erityisavustuksina. Toimialan avustuksia myöntävät opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) lisäksi aluehallintovirastot (AVI) niille käyttöön asetetuista määrärahoista.

Rahapelitoiminnan tuotot ovat valtiontalouden kehyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus rahapelitoiminnan tuotoilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001). Varsinaisista valtiontalouden kehykseen kuuluvista budjettivaroista eli niin sanotuista yleiskatteellisista budjettivaroista on katettu liikuntatoimen osalta vapaan sivistystyön valtionosuuksia valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille ja liikuntatieteellisten tutkimusten arviointikustannuksia. Valtionavustuksia myönnetään liikuntalain (390/2015) mukaisesti.

Koronapandemia on vaikuttanut liikuntatoimen rahoitukseen, kun lisätalousarvioista on kohdennettu rahoitusta korona-avustuksiin. Lisäksi pandemialla on ollut myös laajemmin vaikutusta liikunnan rahoitukseen rahapelitoiminnan tuottokehityksen kautta, ja liikunnan budjetointi tulee muuttumaan. Kokonaisuudessaan muutokset vaikuttavat vuodesta 2024 lähtien. Uudesta rahoitusmallista kerrotaan alaluvussa 1.5.

OKM jakaa tukea valtion liikuntamäärärahoista muun muassa:

- liikunta- ja urheilujärjestöille sekä seuroille,
- liikuntapaikkarakentamiseen,
- kuntien liikuntatoimintaan,
- liikunnan koulutuskeskuksille (urheiluopistot),
- liikunnallisen elämäntavan edistämiseen,
- huippu-urheilun edistämiseen,
- liikuntatieteelliseen tutkimukseen,
- muihin liikunnan toimintoihin.

Tässä luvussa esitetyt tiedot valtion liikuntamäärärahoista perustuvat valtion talousarvio- ja tilinpäätöstietoihin. Talousarviotiedoissa on huomioitu alkuperäisten talousarviomäärärahojen lisäksi lisätalousarvioissa myönnetyt määrärahat. Tilinpäätöstiedot puolestaan kertovat lopulliset jaettujen määrärahojen summat.

Julkaisussa esitetyt luvut on tarpeen mukaan indeksikorjattu käyttäen julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI) 2010=100 tai 2015=100. JMHI:n käytössä sovelletaan omia kertoimiaan riippuen siitä, onko käsittelyssä valtiontalouden vai kuntatalouden piiriin kuuluvien menojen hintakehityksen tarkastelu. Liikuntapaikkarakentamisessa ja liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten käsittelyssä tukeudutaan rakennuskustannusindeksiin (RKI) 2010=100 tai 2015=100. Indeksikorjauksen avulla huomioidaan palvelujen ja materiaalien kallistuminen sekä rahanarvon muutokset. Indeksikorjatut luvut osoittavat liikunnan määrärahojen reaalikasvun.

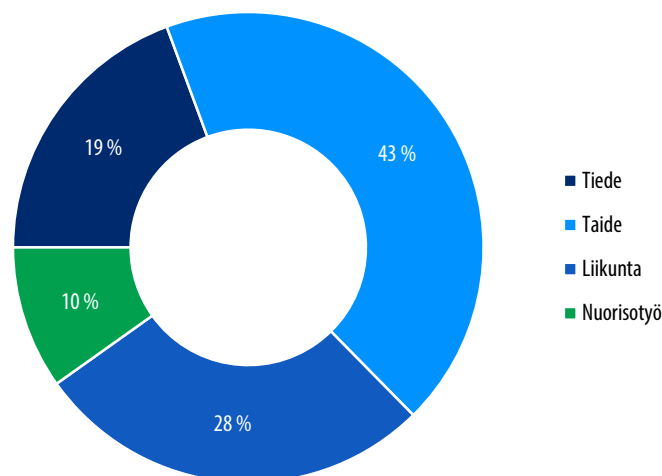
1.1 Rahapelitoiminnan tuotot

Vuonna 2022 rahapelitoiminnan tuottoja jaettiin yhteensä 368,7 miljoonaa euroa. Rahapelitoiminnan tuottoja jakavat OKM:n lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö (STM) sekä maa- ja metsätalousministeriö (MMM). Arpajaislain mukaan Veikkaus Oy:n tuotoista 53 prosenttia tulee jaettavaksi OKM:lle, 43 prosenttia STM:lle ja 4 prosenttia MMM:lle.

Urheilu ja liikuntakasvatus ovat alkuperäiset veikkausvoittovarojen edunsaajat vuodelta 1940. Lisäksi OKM jakaa veikkausvoittovaroja tieteelle, taiteelle ja nuorisotyöhön. Vuonna 2022 liikuntatoimen osuus OKM:n jaettavista rahapelitoiminnan tuotoista oli 28 prosenttia, taiteen 43 prosenttia, tieteen 19 prosenttia ja nuorisotyön 10 prosenttia (kuvio 1).

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahat rahapelitoiminnan tuotoista vuonna 2022 (%).

Lähde: Hallituksen vuosikertomus 2022, tilinpäätöslaskelmat

Rahapelitoiminnan tuotoista urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen kohdennettiin noin 101,5 miljoonaa euroa (taulukko 1). Aikaisempina vuosina liikunnan määrärahat ovat pääsääntöisesti kasvaneet. Vuonna 2020 koronapandemiasta seuranneet rajoitukset kuitenkin laskivat rahapelitoiminnasta kertyneitä tuottoja merkittävästi, mikä on näkynyt pienentyneinä määrärahoina.

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat rahapelitoiminnan tuotoista 2018–2022 (milj. €), indeksikorjaamaton. Lähteet: Hallituksen vuosikertomukset 2018–2022, tilinpäätöslaskelmat; Valtion tilinpäätöskertomus

Vuosi	Tiede	Taide	Liikunta	Nuorisotyö	Yhteensä
2018	106,2	238,8	163,3	53,3	561,6
2019	107,3	247,0	154,0	55,0	563,3
2020	71,3	182,3	100,2	36,3	390,1
2021	72,0	181,1	102,2	36,3	391,6
2022	71,4	159,5	101,5	36,3	368,7

1.2 Liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys

Valtion liikuntamäärärahat ovat vaihdelleet viiden vuoden tarkasteluajanjaksolla jonkin verran (taulukko 2). Tätä selittää pitkälti liikuntamäärärahoihin sisältyvien budjettivarojen osuuden vaihtelu (taulukko 3). Ylivoimaisesti suurin muutos voidaan nähdä budjettivarojen selkeässä kasvussa 2020-luvulle tultaessa. Muutoksen taustalla on hallituksen päätös jakaa valtion budjettivaroista entistä enemmän varoja liikuntatoimeen.

Vuonna 2022 valtion jakamat liikuntamäärärahat olivat yhteensä 159,9 miljoonaa euroa, joista rahapelitoiminnan tuotot kattoivat noin kaksi kolmasosaa. Määrärahoista noin 58,5 miljoonaa euroa tuli budjettivaroista, mikä on 36,6 prosenttia kokonaismäärärahasta.

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahat 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2010=100.
Lähteet: Hallituksen vuosikertomukset 2018–2022, tilinpäätöslaskelmat; Valtion tilinpäätöskertomus

Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Tilinpäätös, indeksikorjatut määrärahat
2018	173 433 000	171 794 942	185 500 290
2019	159 941 000	159 302 306	169 495 324
2020	192 406 000	190 728 592	201 094 276
2021	218 257 000	217 314 747	225 048 368
2022	160 682 000	159 936 120	159 936 120

Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat 2018–2022, indeksikorjattu JMHI 2010=100. Lähteet: Hallituksen vuosikertomukset 2018–2022, tilinpäätöslaskelmat; Valtion tilinpäätöskertomus

Vuosi	Budjettivarat (€)	Indeksikorjatut budjettivarat (€)	Osuus liikunta- määrärahoista (%)
2018	8 494 000	9 171 629	4,9 %
2019	5 274 000	5 611 459	3,3 %
2020	90 517 698	95 437 138	47,5 %
2021	115 161 280	119 259 547	53,0 %
2022	58 476 292	58 476 292	36,6 %

Vuodet 2020–2022 sisältävät uuden momentin 29.90.56. Liikunnan ja huippu-urheilun edistäminen

Valtion liikuntamäärärahat jaetaan eri momenteille (taulukko 4). Momenttien jakosuhteet ovat pysyneet pitkälti samanlaisena tarkasteluvuosien aikana. Suurimmat vaihtelut näkyvät Muut momentit -kohdan sisältämissä määrärahoissa. Syynä vaihteluun ovat vuosina 2020–2022 budjettivaroista osoitetut määrärahat uudelta momentilta jaettavaksi liikunnan ja huippu-urheilun edistämiseen sekä määrärahat korona-avustuksiin, joita vuonna 2022 saivat esimerkiksi Liikkuvat-kokonaisuus, liikunnan ja urheilun tapahtumat sekä ylimpien kilpa- ja huippu-urheilun sarjat. Myönnettyjä korona-avustuksia esitellään myöhemmin lukujen yhteydessä.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen 2018–2022 (1 000 €), indeksikorjaamaton. Lähde: Tutkihallintoa.fi; Hallituksen vuosikertomukset 2022, tilinpäätöslaskelmat

Määrärahojen jakautuminen	2018	2019	2020	2021	2022
Liikunnan kansalaistoiminta	45 702	47 227	45 940	45 726	44 980
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	44 498	33 711	31 590	31 133	30 097
Kuntien liikuntatoiminta	19 510	19 544	19 560	19 586	19 615
Liikunnan koulutuskeskukset	18 329	18 233	18 161	19 104	17 997
Huippu-urheilu	12 346	12 468	12 510	12 465	12 462
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	8 633	8 671	8 231	6 237	6 237
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	4 063	4 095	4 045	4 201	4 370
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 634	3 921	3 612	3 594	3 737
Muut momentit	15 081	11 433	47 080	75 269	20 443
Yhteensä	171 795	159 302	190 729	217 315	159 936

Momenttien sisällä avustukset kohdentuvat eri toimintoihin (taulukko 5). Avustuksien kohdentamista esitellään tarkemmin kirjan luvuissa. Lisäksi julkaisussa käsiteltävän rahoituskokonaisuuden hahmottamiseksi on tärkeää huomioida, että samoja liikunta-toimen määrärahoja käsitellään useammassa eri luvussa.

1.3 Talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen

Eniten liikuntamäärärahoja osoitettiin liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus oli 28,1 prosenttia määrärahoista (taulukko 5). Toiseksi eniten määrärahoja kohdentui liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen, jonka osuus liikuntamäärärahoista oli 18,8 prosenttia. ”Muille momenteille” osoitettiin 12,8 prosenttia ja kuntien liikunta-toiminnalle 12,3 prosenttia määrärahoista.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2022.

Lähde: Tutkihallintoa.fi; Hallituksen vuosikertomukset 2022, tilinpäätöslaskelmat

	€	%
Liikunnan kansalaistoiminta	44 979 648	28,1
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	42 000 000	26,3
Seuratukeen	2 979 648	1,9
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	30 096 680	18,8
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	28 275 500	17,7
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimien avustuksiin	1 821 180	1,1
Kuntien liikuntatoiminta	19 615 055	12,3
Liikunnan koulutuskeskukset	17 996 715	11,3
Valtionosuudet valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille	17 124 846	10,7
Valtionosuudet alueellisille koulutuskeskuksille	571 869	0,4
Liikunnan koulutuskeskusten opintoteliavustuksiin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	300 000	0,2
Huippu-urheilu	12 462 144	7,8
Huippu-urheiluyksikölle	6 000 000	3,8
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja Urheilijoiden ammattineistämistä varten	3 950 000	2,5
Urheilijoiden apurahoihin	2 233 500	1,4
Ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin	271 644	0,2
Pro Urheilu -tunnustuspalkinnot	7 000	0,0
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	6 236 620	3,9
Liikkuva perhe, varhaiskasvatus, koulu & opiskelu -toimintaan	2 450 000	1,5
Liikkuvat -hanketukiin	2 146 620	1,3
Liikkuva aikuinen -toimintaan	1 420 000	0,9
Ikiliikkuja-toimintaan	220 000	0,1

	€	%
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	4 370 000	2,7
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 800 000	2,4
Suomen Urheilumuseosäätiölle	400 000	0,3
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	100 000	0,1
Urheilu oikeuden professuuriin	70 000	0,0
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 736 710	2,3
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 445 867	1,5
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	1 218 240	0,8
Suomen Akatemialle hallintokustannuksiin budjettivaroista	61 504	0,0
Tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle	11 099	0,0
Muut momentit	20 442 549	12,8
Korona-avustukset liikunnan ja urheilun tapahtumille, ylimpien kilpa- ja huippu-urheilun sarjojen toiminnan turvaamiseen ja Liikkuvat-kokonaisuuksiin (siirtomäärärahat 3 v)	7 441 391	4,7
Liikunnan ja huippu-urheilun edistämiseen (siirtomääräraha 3 v.) budjettivaroista	4 700 000	2,9
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	4 649 950	2,9
Liikunnan ja urheilun suur tapahtumiin	2 000 000	1,3
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	588 000	0,4
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	442 675	0,3
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	440 736	0,3
Kansainväliseen yhteistyöhön (OPH)	67 500	0,0
Kansainväliseen yhteistyöhön (OKM)	112 296	0,1
Yhteensä	159 936 120	100,0

1.4 Budjetoidut liikuntamäärärahat vuodelle 2023

Vuosien 2021 ja 2022 liikuntamäärärahojen kehityksen vertailemiseksi tässä alaluvussa esitellään vuodelle 2023 liikuntaan budjetoidut määrärahat. Valtion tilinpäätöstietojen sekä kuntatalouden ja muiden tietojen saamisen vuoksi tilastokirjan tuottaminen venyy tarkasteltavasta vuodesta seuraavan kalenterivuoden loppuun, jolloin on aiheellista tuoda esille myös kuluvan vuoden budjettitietoja.

Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2023 ovat noin 155,2 miljoonaa euroa (taulukko 6). Laskua vuoden 2022 tilinpäätöksen liikuntamäärärahoihin on tullut hieman. ”Muut momentit” osuus liikuntamäärärahoista on vuoden 2023 budjetissa selvästi pienempi kuin vuoden 2022 tilinpäätöksessä (vrt. taulukko 5). Ero johtuu pääasiassa vuoden 2022 siirtomäärärahoista, joita myönnettiin eri korona-avustuksiin ja Liikkuvat -kokonaisuuksiin. Määrärahan laskussa on lisäksi huomioitava, että vuoden 2023 määrärahat on laskettu alkuperäisen talousarvion mukaisesti.

Taulukko 6. Liikuntatoimeen budjetoidut määrärahat vuodelle 2023. Lähteet: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Liikunnan rahoitus; Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2023 (1.1.2023)

	€	%
Liikunnan kansalaistoiminta	45 000 000	29,0
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	42 000 000	27,1
Seuratukeen	3 000 000	1,9
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	30 197 000	19,5
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	28 292 000	18,2
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatilojen avustuksiin	1 905 000	1,2
Kuntien liikuntatoiminta	19 666 000	12,7
Liikunnan koulutuskeskukset	18 679 000	12,0
Valtionosuudet valtakunnallisille koulutuskeskuksille	17 807 000	11,5
Valtionosuudet alueellisille koulutuskeskuksille	572 000	0,4
Opintoseteleihin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	300 000	0,2
Huippu-urheilu	12 600 000	8,1
Huippu-urheiluyksikölle	6 000 000	3,9
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemioidelle ja Urheilijoiden ammatinedistämissätiölle	3 950 000	2,5

	€	%
Urheilijoiden apurahoihin	2 300 000	1,5
Ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin	350 000	0,2
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	6 240 000	4,0
Liikkuva perhe, varhaiskasvatus, koulu & opiskelu -toimintaan	2 450 000	1,6
Liikkuvat -hanketukiin	2 150 000	1,4
Liikkuva aikuinen -toimintaan	1 420 000	0,9
Ikiliikkuja -toimintaan	220 000	0,1
Tutkimus- ja kehitystyö sekä koulutustoiminta	4 370 000	2,8
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 800 000	2,4
Suomen Urheilumuseosäätiölle	400 000	0,3
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	100 000	0,1
Urheilu oikeuden professuuriin	70 000	0,0
Liikuntatiete ja tutkimukset	3 933 000	2,5
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 450 000	122,5
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	1 373 000	68,7
Suomen Akatemialle hallintokustannuksiin budjettivaroista	80 000	4,0
Tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle	30 000	1,5
Muut momentit	14 517 000	9,4
Liikunnan ja huippu-urheilun edistämiseen (siirtomääräraha 3 v.) budjettivaroista	6 000 000	3,9
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	4 650 000	3,0
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	2 000 000	1,3
Kansainväliseen yhteistyöhön (OKM)	162 500	0,1
Kansainväliseen yhteistyöhön (OPH)	67 500	0,0
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	0,3
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	657 000	0,4
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	500 000	0,3
Yhteensä	155 202 000	100,0

Liikuntaan budjetoitujen määrärahojen kokonaissumma yleensä muuttuu mahdollisten lisätalousarvioiden myötä. Vuoden 2023 talousarvioon sisältyneen 155,2 miljoonan euron lisäksi liikuntaan budjetoitiin vuoden 2023 ensimmäisessä lisätalousarviossa yhteensä 5 miljoonaa euroa. Lisäyksestä 4 miljoonaa aiheutuu liikuntapaikkarakentamisen määrärahalisäyksestä ja 1 miljoona päiväkotien pihojen liikuntaedellytysten parantamisesta ja luonnonmukaistamisesta.

1.5 Rahoitusmalliuudistus

Valtion rahoitus liikuntaan ja urheiluun muuttuu jatkossa. Veikkaus Oy on toiminut suomalaisen liikunnan ja urheilun rahoittajana pitkään, mutta tilanne muuttuu Veikkauksen vähentyvien tuottojen myötä. Rahapelitoimintojen tuoton nopea väheneminen johti siihen, että valtioneuvosto asetti parlamentaarisen seurantaryhmän tekemään ehdotuksen uudesta rahoitusmallista. Ehdotus julkaistiin helmikuussa 2022. Uuden mallin mukainen toiminta käynnistyy 1.1.2024.

Seurantaryhmän kokonaisuudistuksessa rahapelituotot ohjataan valtion yleiskatteellisiksi tuloiksi ja nykyiset edunsaajat siirretään budjetin kehysmenettelyn piiriin.

Parlamentaarisen sovun mukaisesti Veikkauksen tuoton ja valtionavustusministeriöiden välinen yhteys katkaistaan vuodesta 2024 alkaen ja yleishyödyllisten toimintojen rahoitus siirretään kokonaisuudessaan yleiskatteisesti rahoitettavaksi. Uudistus tarkoittaa, että tulevaisuudessa myös liikunnan valtionrahoitus katetaan kokonaan yleisistä budjettivaroista.

Parlamentarisessa sovussa linjattiin myös rahoitustasosta. Vuodelle 2024 kohdennettava avustustoiminnan kokonaisrahoitustaso on 990 miljoonaa euroa ja se perustuu vuosien 2013–2022 valtionavustusrahoituksen keskiarvoon. Julkisen talouden suunnitelmassa (JTS) vuoden 2023 rahoitustaso vastaa vuodelle 2024 linjattua rahoitustasoa. 990 miljoonan euron rahoitustasoon pääsemiseksi kohdennetaan noin 38 miljoonan euron lisäkompensaatio edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan nähden. Tämä tarkoittaa, että liikunnan valtionrahoitus tulee pysymään kutakuinkin vuoden 2022 tasolla.

Uuden rahoitusmallin tärkeimpänä tavoitteena on turvata rahapelien tuotolla toimineille avustuksensaajille ennustettava, vakaa ja edunsaajien autonomian turvaava riittävä rahoitus. Uudessa rahoitusmallissa valtionavustusrahoituksen kokonaisuus päätetään poliittisella päätöksellä julkisen talouden suunnitelmassa, JTS:ssa neljälle tulevalle vuodelle jatkuvuuden ja ennakoitavuuden parantamiseksi.

Lähteitä

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Laki arpajaislain muuttamisesta 21.12.2016/1286.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain kumoamisesta 21.12.2016/1288.

Liikuntalaki 10.04.2015/390.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnan rahoitus. <https://minedu.fi/liikunta/rahoitus>.

Tilastokeskus. Hinnat ja kustannukset. Julkisten menojen hintaindeksi.

Kuntatalous tehtäväalueittain. Opetus- ja kulttuuritoimi.

Saatavilla: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__jmhi/.

Tilastokeskus. Hinnat ja kustannukset. Julkisten menojen hintaindeksi.

Valtiontalous hallinnonaloittain. Opetusministeriön hallinnonala.

Saatavilla: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__jmhi/.

Tilastokeskus. Hinnat ja kustannukset. Rakennuskustannusindeksi.

Saatavilla: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__jmhi/.

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. <http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. <http://www.stat.fi/til/rki/>.

Valtiokonttori. Tutkihallintoa.fi -palvelu. Valtiontalous.

Saatavilla: <https://www.tutkihallintoa.fi/valtio/taloustiedot/>.

Valtiokonttori. Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2022.

Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: <https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/julkishallinnon-palvelut/maaraykset-ja-ohjeet/>.

Valtioneuvosto. Rahapeliuotoilla rahoitettavien yleishyödyllisten toimintojen uusi rahoitusmalli. Saatavilla: https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/104236898/Rahapeliuotoilla+rahoitettavien+yleishy%C3%B6dyllisten+toimintojen+uusi+rahoitusmalli_FINAL.pdf/a623bb09-b3a3-4230-308f-500b88f34862/Rahapeliuotoilla+rahoitettavien+yleishy%C3%B6dyllisten+toimintojen+uu.

Valtioneuvoston kanslia. Hallituksen vuosikertomukset 2018–2022. Tilinpäätöslaskelmat. Valtioneuvoston julkaisusarja 3/2018 sekä Valtioneuvoston julkaisuja 2019:12; 2020:4; 2021:33; 2022:25 & 2023:38.

Valtiovarainministeriö. Valtion talousarvioesitykset. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

2 Kuntien liikuntatoiminta

- Liikuntalain mukaan kunnan tehtävänä on luoda yleisiä edellytyksiä liikunnalle paikallistasolla. Näitä ovat liikuntapalveluiden järjestäminen, kansalaistoiminnan tukeminen sekä liikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpitäminen.
- Kunnallisten liikuntapalveluiden sisältöä ei säädetä erikseen ja kunnat voivat toteuttaa palveluita omilla tavoillaan. Palvelut tulee toteuttaa ottamalla huomioon myös erityisryhmät.
- Suomessa on yhteensä 309 kuntaa, joista 293 on Manner-Suomessa ja 16 Ahvenanmaalla (v. 2022).

Liikuntatoiminta tilastojen valossa -julkaisun tilastot kunnallisen liikuntatoiminnan käyttö-taloudesta perustuvat vuoteen 2020 saakka Tilastokeskuksen keräämiin kuntatalouden tunnuslukuihin. Vuodesta 2021 alkaen kuntatalouden tunnusluvut ovat olleet osa Valtio-konttorin toimintaa. Vuoden 2021 osalta Valtiokonttori ei järjestelmäviian vuoksi pystynyt julkaisemaan kuntien talouslukuja tilastokirjaa kirjoitettaessa, minkä vuoksi vuoden 2021 osalta vain osa kuntien tunnusluvuista on esiteltyä kirjassa. Tämän luvun taulukoissa puuttuvien lukujen kohdalla vuoden 2021 edessä on *-merkki.

Tässä luvussa tarkastelun kohteena on vain Manner-Suomen kunnat. Kuntien liikunta-toiminnasta esitettyjä tilastoja tarkasteltaessa tulee huomioida, että kunnallisten palveluiden tuotantotavoissa voi olla paikkakuntaakohtaisesti merkittäviäkin eroja.

2.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset

Kunnille myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kunnan asukasmäärään ja valtion talousarviossa määriteltyyn asukaskohtaiseen yksikköhintaan perustuen. Valtionosuus kattaa lasketusta kuntakohtaisesta euromäärästä 29,7 prosenttia. Vuodesta 2009 yksikköhinta on ollut tasan 12 euroa. Valtionosuuden perustana toimii laki OKM:n rahoituksesta (1705/2009).

Liikuntalain mukaisesti kuntien tulee käyttää valtionosuutensa liikunnan edellytysten luomiseen paikallistasolla. Tämän lisäksi OKM tukee harkinnanvaraisilla avustuksilla kuntien liikuntapaikkojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamishankkeita (luku 3). Harkinnanvaraisia avustuksia voidaan myöntää paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä muihin liikuntaa edistäviin hankkeisiin, kuten hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan projekteihin. Luvussa 10 tarkemmin käsiteltävät liikunnallisen elämäntavan avustukset jaetaan aluehallintovirastojen kautta. OKM:n rahoittama liikuntapaikkarakentamisen tutkimus sekä Jyväskylän yliopiston ylläpitämä suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki LIPAS palvelevat niin ikään kunnallista liikuntahallintoa.

Kuntien liikuntatoimintaan osoitettiin valtion liikuntamäärärahoista noin 19,6 miljoonaa euroa vuonna 2022 (taulukko 7). Valtionosuutta liikuntatoimeen saivat kaikki Manner-Suomen 293 kuntaa, ja ne kattoivat kaiken kaikkiaan noin 2,2 prosenttia kuntien liikuntatoiminnan lähes 894 miljoonan euron käyttökustannuksista (taulukko 8). Valtionosuuden merkitys kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kuitenkin vaihteli suhteessa kuntien asukaslukuun. Pääsääntöisesti valtionosuuden prosentuaalinen osuus kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista kasvaa kuntakoon supistuessa. Lisäksi prosentuaalisen osuuden kuntakohtainen vaihtelu on suurempaa asukasluvultaan pienempien kuntien joukossa.

Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien valtionavustusten (noin 11,5 milj. €) osuus kaikista tukea saaneiden rakentamishankkeiden kokonaiskustannuksista (noin 105 milj. €) oli puolestaan 10,9 prosenttia (taulukko 7). Rakentamisen valtionavustuksia kuvaavat luvut sisältävät kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnettyt määrärahat, mutta eivät kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille tai muille yhteisöille myönnettyjä hankeavustuksia.

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja investoinnit sekä valtionosuudet ja -avustukset 2018–2022, indeksikorjattu JMHI 2015=100 ja RKI 2015=100.
Lähteet: Opetushallitus 2022; SALAMA; Tilastokeskus, Kuntien käyttötalous (vuodet 2018–2020); Tutkihallintoa.fi, Kuntien talous (vuosi 2022); Tutkihallintoa.fi, Valtion talous

Vuosi	Valtion- osuus (1 000 €)	Liikunta- toimen käyttö- kustan- nukset (1 000 €)	Vos / Käyttö- kust. (%)	Valtionavustusta saaneiden liikuntapaikkojen perustamis- hankkeiden kustannusarviot (1 000 €)	Valtion- avustukset liikunta- paikkojen perustamis- hankkeisiin (1 000 €)	Valtion- avustukset / Inv. (%)
2018	21 110	795 644	2,7	178 025	24 754	13,9
2019	20 789	818 986	2,5	127 489	20 288	15,9
2020	20 641	818 727	2,5	151 697	20 808	13,7
2021*	20 269	-	-	113 733	23 700	20,8
2022	19 615	893 963	2,2	105 095	11 476	10,9

Huom. Sarakkeissa Vos / Käyttökust., % ja Valtionavustukset / Inv., % huomioidaan vain kyseisiin määrärahoihin oikeutettujen Manner-Suomen kuntien käyttökustannukset ja investointimenot.

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2022.

Lähteet: Opetushallitus 2022; Tilastokeskus, Väestö rakenne; Tilastokeskus, Kuntien käyttötalous; Tutkihallintoa.fi, Kuntien talous

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Kuntien lukumäärä*	Asukasluku 31.12.2022	Asukasluku vos-laskennan perusteena**	Vos-peruste (€/as.)	Valtionosuus yhteensä (1 000€)***	Käyttö-kustannukset yhteensä (1 000 €)	Vos/käyttökust. (%)	Vos/käyttökust. Vaihteluväli (%)	Vos/käyttökust. keskiarvo (%)
Alle 2 000 asukasta	36	58 483	51 922	12,00	185	7 155	2,59	0,97–8,21	3,24
2 000–6 000	103	365 371	370 348	12,00	1 236	50 918	2,43	1,13–15,06	3,33
6 001–10 000	58	434 675	453 447	12,00	1 616	68 391	2,36	0,96–6,71	3,03
10 001–20 000	41	639 662	603 644	12,00	2 056	101 282	2,03	0,94–5,94	2,48
20 001–40 000	28	680 630	758 624	12,00	2 704	112 390	2,41	1,12–6,81	2,87
40 001–100 000	18	1 095 256	1 052 391	12,00	3 751	171 259	2,19	1,55–3,61	2,39
Yli 100 000	9	2 259 534	2 213 288	12,00	7 888	382 568	2,06	1,80–2,61	2,09
Koko maa (Manner-Suomi)	293	5 533 611	5 503 664	12,00	19 615	893 963	2,19	0,94–15,06	3,00

* Kuntien lukumäärät on jaoteltu asukasluku vos-laskennan perusteena mukaan, minkä vuoksi asukaslukuun 31.12.2022 perustuvalla jaotellulla jotkin kuntaryhmittäiset lukumäärät eivät täsmää.

** Kuntien asukasluvut, joita on käytetty vuoden 2022 valtionosuuksien laskennallisina perusteina: ks. Opetushallitus 2022, 70.

***Valtionosuudet laskettu perustuen lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä Opetushallituksen (2022, 70) tietoihin kuntien liikuntatoimen valtionosuuksien laskennallisista perusteista.

2.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous

Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenot muodostuvat (a) henkilöstömenoista, kuten palkkioista ja henkilösivukuluista, (b) ulkoisista ja sisäisistä vuokrista, (c) asiakas- ja muiden palveluiden ostoista, (d) avustuksista, (e) materiaalikustannuksista ja (f) muista käyttömenoista. Toimintamenoihin eivät sisälly poistot ja arvonalentumiset tai vyörytyserät, jotka kuitenkin lasketaan mukaan kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin.

Vuonna 2022 kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista suurin osa, lähes 294 miljoonaa euroa, oli vuokratuloja (taulukko 9). Vuokratulojen osuus toimintamenoista oli 37,7 prosenttia. Henkilöstömenoihin kului yhteensä lähes 183 miljoonaa euroa (23,5 %) toimintamenoista. Ostopalveluihin kunnat käyttivät 164,7 miljoonaa euroa ja materiaalikustannuksiin 61,4 miljoonaa euroa. Avustuksiin kului 61,8 miljoonaa euroa, joka oli 7,9 prosenttia kuntien toimintamenoista. Muiden käyttömenojen osuus kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista oli noin 14,9 miljoonaa euroa.

Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulot puolestaan koostuvat (a) maksuista, (b) sisäisistä ja ulkoisista myyntituloista, (c) sisäisistä ja ulkoisista vuokratuloista, (d) tuista ja avustuksista sekä (e) muista tuloista. Toimintatuloihin ei ole laskettu mukaan valmisteverastojen muutoksesta, omaan käyttöön valmistuksesta tai vyörytyseristä aiheutuvia tuottoja, jotka kuitenkin sisältyvät kuntien liikuntatoiminnan käyttötuottoihin.

Vuonna 2022 kuntien liikuntatoiminnan toimintatuloista yhteensä 44,8 miljoonaa euroa (36 %) muodostui eri maksuista (taulukko 10). Toiseksi suurin osuus muodostui myyntituloista, joita kertyi noin 30,3 miljoonaa euroa. Vuokrista kunnille kertyi noin 34,7 miljoonaa euroa sekä tuista ja avustuksista yhteensä 9,4 miljoonaa euroa. Muiden tulojen osuus oli noin 5 miljoonaa euroa. Kuntien liikuntatoiminnan eri toimintatulot myyntituloja lukuun ottamatta nousivat vuoteen 2020 verrattuna. Maksuissa ja vuokratuloissa ei kuitenkaan ole päästy koronaa edeltävälle tasolle, kun taas etenkin tukien ja avustusten määrässä on tapahtunut selkeää kasvua.

Taulukkoja 9 ja 10 tarkasteltaessa on otettava huomioon, että taulukot ovat indeksikorjaimattomia. Vuosien välistä vertailua voidaan kuitenkin tehdä prosenttilukuja vertailemalla.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakautuminen 2018–2022, indeksikorjaamaton (ei sisällä vyörytyseriä, poistoja ja arvonalentumisia). Lähde: Tilastokeskus, Kuntien käyttötalous (vuodet 2018–2020); Tutkihallintoa.fi, Kuntien talous (vuosi 2022)

Vuosi	Henkilöstömenot		Vuokrat		Ostopalvelut		Avustukset		Materiaalikustannukset		Muut käyttömenot		Yhteensä	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
2018	165 381	24,4	261 032	38,6	142 287	21,0	53 859	8,0	50 529	7,5	3 915	0,6	677 003	100,0
2019	168 681	24,3	270 437	39,0	144 001	20,8	57 799	8,3	48 467	7,0	3 466	0,5	692 851	100,0
2020	162 824	23,5	284 554	41,1	134 610	19,5	60 707	8,8	46 126	6,7	2 941	0,4	691 762	100,0
2021*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2022	182 887	23,5	293 911	37,7	164 792	21,1	61 861	7,9	61 435	7,9	14 921	1,9	779 807	100,0

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakautuminen 2018–2022, indeksikorjaamaton (ei sisällä vyörytyseriä, valmistevarastojen muutosta ja valmistusta omaan käyttöön). Lähde: Tilastokeskus, Kuntien käyttötalous (vuodet 2018–2020); Tutkihallintoa.fi, Kuntien talous (vuosi 2022)

Vuosi	Maksut		Myyntitulot		Vuokratulot		Tuet ja avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
2018	48 439	34,6	49 306	35,2	30 390	21,7	7 080	5,1	4 664	3,3	139 879	100,0
2019	48 788	35,2	42 965	31,0	35 489	25,6	7 352	5,3	4 002	2,9	138 596	100,0
2020	32 282	29,3	37 345	33,9	30 773	27,9	6 563	5,9	3 345	3,0	110 308	100,0
2021*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2022	44 809	36,0	30 314	24,4	34 724	27,9	9 437	7,6	5 103	4,1	124 387	100,0

2.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin

Kuntien käyttötalouden tunnuslukujen esittelyssä hyödynnetään kuntaryhmitystä, jonka mukaisesti kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Kaupunkimaisia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman asukasluku on vähintään 15 000. Taajaan asuttuja kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000. Maaseutumaisia ovat kunnat, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 15 000 sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 4 000. Vuonna 2022 Manner-Suomessa oli 293 kuntaa, joista kaupunkimaisia oli 56, taajaan asuttuja 63 ja maaseutumaisia 174.

Liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja -tuotot sekä nettokustannukset olivat vuonna 2022 selvästi suurimmat kaupunkimaisissa kunnissa ja pienimmät maaseutumaisissa kunnissa (taulukko 11). Myös nettokustannukset asukasta kohden olivat kaupunkimaisissa kunnissa suuremmat kuin taajaan asutuissa tai maaseutumaisissa kunnissa. Vuonna 2022 kaupunkimaisten kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset muodostivat noin 75,1 prosenttia kaikkien Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista, taajaan asuttujen kuntien osuuden ollessa noin 14,1 prosenttia ja maaseutumaisten kuntien loput 10,8 prosenttia.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin vuonna 2022. Lähteet: Tutkihallintoa.fi, Kuntien talous; Tilastokeskus, Luokitukset; Tilastokeskus, Väestörakenne

	Käyttö- kustannukset (1 000 €)	Käyttö- tuotot (1 000 €)	Netto- kustannukset (1 000 €)	Nettokust. (€/as.)
Kaupunkimaiset kunnat	671 496	126 728	544 768	136,00
Taajaan asutut kunnat	125 775	19 578	106 197	126,06
Maaseutumaiset kunnat	96 691	17 721	78 970	115,19
Yhteensä (Manner-Suomi)	893 963	164 028	729 935	131,91

Kuntien liikuntatoiminnan nettokäyttökustannukset asukasta kohden ovat vuosina 2018–2022 olleet keskimäärin suurimmat kunnissa, jotka ovat väkiluvultaan isoimpia (taulukko 12). Asukasluokkoittaiset nettokäyttökustannukset ovat vaihdelleet tarkasteltavan ajanjakson aikana, mutta yleisesti ottaen kasvaneet kaikissa taulukon 12 asukasluokkaan pohjautuvissa kuntaryhmissä. Vuoteen 2020 verrattuna vuoden 2022 nettokäyttökustannusten keskiarvo on noussut huomattavasti useassa asukasluvun mukaisessa kuntaryhmässä.

Pienimmät liikuntatoiminnan nettokustannukset asukasta kohden olivat vuonna 2022 aiempien vuosien tapaan 2 000–6 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa kunnat käyttivät liikuntatoimintaan keskimäärin 114,8 euroa asukasta kohden (taulukko 12). Suurimmat nettokustannukset asukasta kohden olivat puolestaan maan suurimmissa kaupungeissa sekä 10 001–20 000 kuntaryhmässä. Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä keskimääräiset nettokustannukset olivat 141,7 euroa, kun taas 10 001–20 000 asukkaan kuntaryhmässä nettokustannukset olivat keskimäärin 141,4 euroa asukasta kohden. Vertailukohtana voidaan pitää esimerkiksi koko maan nettokustannusten keskiarvoa, joka oli 123,4 euroa asukasta kohden. Myös keskiarvoluvussa on nähtävissä selkeä kasvu, kun vertaa lukua vuoden 2020 vastaavaan.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannusten keskiarvo kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä 2018–2022 (€/asukas), indeksikorjattu JMHI 2015=100. Lähde: Tilastokeskus, Kuntien käyttötalous (vuodet 2018–2020); Tutkihallintoa.fi, Kuntien talous (vuosi 2022), Tilastokeskus, Väestörakenne

Kuntaryhmä (as.)	2018	2019	2020	2021*	2022
Alle 2 000	104,3	113,1	102,8	-	121,4
2 000–6 000	80,0	97,1	96,7	-	114,8
6 001–10 000	108,0	115,0	114,5	-	127,3
10001–20 000	105,2	115,4	131,2	-	141,4
20001–40 000	91,5	112,3	118,0	-	117,1
40 001–100 000	113,4	121,8	122,8	-	121,2
Yli 100 000	121,9	128,4	132,6	-	141,7
Koko maa (Manner-Suomi)	96,3	108,9	109,2	-	123,4

Toimintakate kertoo käyttökustannusten ja käyttötuottojen suhteesta. Lähes poikkeuksetta kuntien toimintakate on liikuntatoiminnan osalta negatiivinen, mikä heijastuu myös taulukon 13 kuntaryhmittäin tilastoituihin toimintakatteisiin.

Absoluuttisesti suurimmat käyttötuotot olivat vuonna 2022 yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa tuottoja kertyi noin 62,5 miljoonaa euroa (taulukko 13). Suhteellisesti suurimmat käyttötuotot olivat 40 001–100 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa ne vastasivat 23,5 prosenttia käyttökustannuksista. Alhaisimmillaan käyttötuottojen suhde oli alle 2 000 asukkaan kunnissa, joissa ne olivat keskimäärin noin 15,3 prosenttia käyttökustannuksista. Muissa kuntaryhmissä suhdeluku vaihteli 16,3 ja 19 prosentin välillä. Kaiken kaikkiaan koko Manner-Suomen liikuntatoimien käyttötuotot nousivat edellisestä vertailuvuodesta (vuosi 2020), mutta samalla kuntien käyttökustannukset ovat nousseet suhteessa enemmän, minkä takia kuntien liikuntatoiminnan toimintakate on koko Manner-Suomessa suurempi kuin kaksi vuotta sitten.

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakateen määräytyminen kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2022. Lähde: Tutkihallintoa.fi, Kuntien talous; Tilastokeskus, Väestörakenne

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Käyttö- kustannukset yht. (1 000 €)*	Käyttötuotot yht. (1 000 €)	Toimintakate yht. (1 000 €)	Käyttötuotot/ käyttökust. (%)
Alle 2 000	8 194	1 253	-6 941	15,3
2 000-6 000	51 716	9 625	-42 092	18,6
6 001-10 000	66 553	11 401	-55 152	17,1
10 001-20 000	110 402	19 152	-91 250	17,3
20 001-40 000	98 288	18 689	-79 599	19,0
40 001-100 000	176 241	41 364	-134 877	23,5
Yli 100 000	382 568	62 545	-320 023	16,3
Yhteensä	893 963	164 028	-729 935	18,3

* Käyttökustannusten määrät vaihtelevat kuntaryhmittäin taulukkoon 8 verrattuna, koska ne on laskettu tässä 31.12.2022 lasketun asukasluvun mukaan.

Lähteitä

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

LIPAS. Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: <https://lipas.fi/etusivu>.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus – yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2022. Oppaat ja käsikirjat 2022:3.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Tilastokeskus. Luokitukset. Tilastollinen kuntaryhmitys 2022. Saatavilla: https://www.stat.fi/fi/luokitukset/cormaps/kunta_1_20220101%23kuntaryhmitys_1_20220101/.

Tilastokeskus. Väestö. Väestörakenne. Saatavilla: <https://stat.fi/tilasto/vaerak>.

Valtiokonttori. Tutkiahallintoa.fi –palvelu. Kuntien talous.

Saatavilla: <https://www.tutkiahallintoa.fi/kunnat/talous/>.

Valtiokonttori. Tutkiahallintoa.fi –palvelu. Valtiontalous.

Saatavilla: <https://www.tutkiahallintoa.fi/valtio/taloustiedot/>.

3 Liikuntapaikkarakentaminen

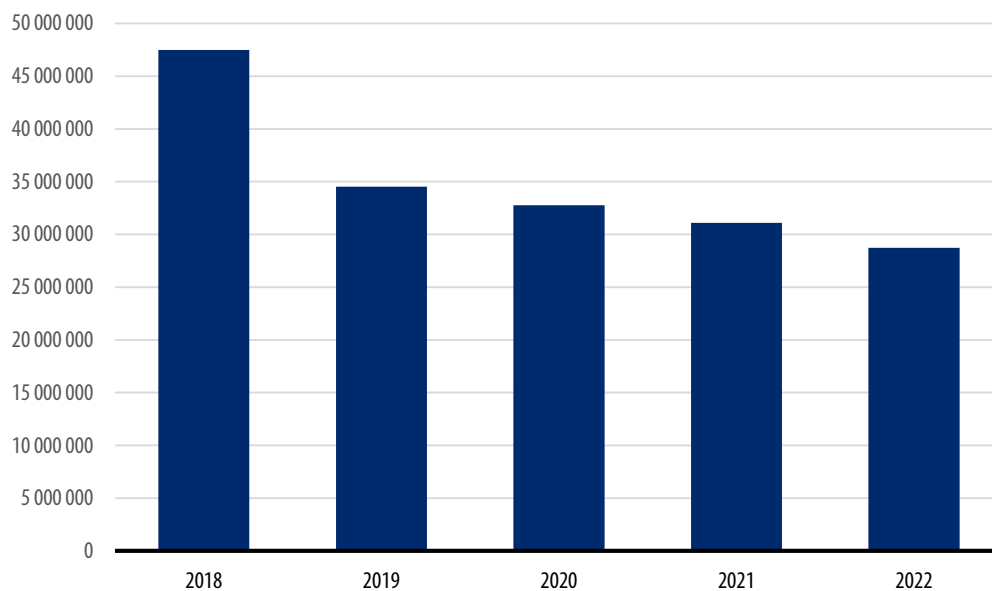
- Suomessa on noin 42 500 liikuntapaikkaa, joista noin 72 % on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä.
- Liikuntapaikat ovat kuntien omistamia tai yhteisomistuksessa yhtiöiden ja yhteisöjen kanssa.
- Valtio myöntää avustusta liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin sekä tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.
- Valtionavustuksia myönnetään liikuntalain (390/2015) 13 §:n mukaisesti ja niitä säädelään lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).
- Hyödyllisiä linkkejä: <https://okm.fi/liikuntapaikkarakentaminen>;
<https://lipas.fi/etusivu>

Vuonna 2022 liikuntapaikkarakentamista tuettiin valtion puolesta noin 28,7 miljoonalla eurolla (taulukko 14). Summasta noin 28,2 miljoonaa euroa muodostui liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustuksista ja 450 500 euroa liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeiden avustuksista. Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset ovat pysyneet 2020-luvulla melko samansuuruisina (kuvio 2).

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu RKI 2010=100 ja JMHI 2010=100. Lähde: SALAMA

Vuosi	Perustamishankkeet		Tutkimus- ja kehittämishankkeet		Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjatut
	Avustukset	Indeksi-korjatut (RKI)	Avustukset	Indeksi-korjatut (JMHI)		
2018	40 800 000	46 894 454	554 000	598 197	41 354 000	47 492 651
2019	29 784 000	33 899 415	577 220	614 154	30 361 220	34 513 569
2020	28 292 000	32 269 856	473 000	498 707	28 765 000	32 768 563
2021	28 292 000	30 602 037	472 000	488 797	28 764 000	31 090 834
2022	28 275 500	28 275 500	450 500	450 500	28 726 000	28 726 000

Kuvio 2. Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu RKI 2010=100 ja JMHI 2010=100. Lähde: SALAMA

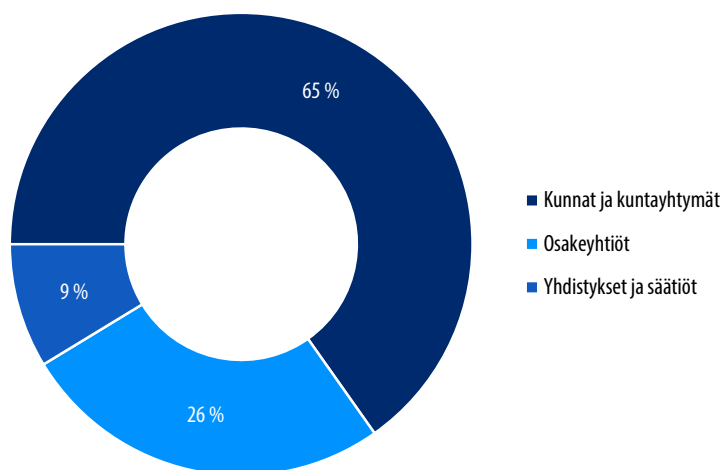
OKM laatii vuosittain nelivuotisen liikuntapaikkojen valtakunnallisen rahoitussuunnitelman, joka toimii kehyksenä liikuntapaikkarakentamiselle. Rahoitussuunnitelmassa käsitellään hankkeet, joiden avustuspäätökset kuuluvat OKM:lle (yli 700 000 €). Valtion liikuntaneuvosto ja AVI:t antavat lausuntonsa avustettavista hankkeista. AVI:t toimivat valtionapuviranomaisina kustannusarvioltaan alle 700 000 euron liikuntapaikkahankkeissa.

Liikuntapaikkojen avustuspolitiikkaa linjataan valtion liikuntaneuvoston laatimassa Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirjassa (2014), joka määrittelee mm. liikuntapaikkarakentamisen säädöksiä, avustamisen ehtoja, avustuskriteereitä sekä resurssipainotuksia. Avustuspolitiikassa painotetaan laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia hankkeita, esteettömyyttä, yhdenvertaisuutta, energiatehokkuutta, tarveperustelua ja suunnitelmallisuutta. Liikuntapaikkarakentamisen laadun kehittämisessä korostuvat liikuntapaikkojen toiminnallisuuden ohella terveellisyys, taloudellisuus, turvallisuus ja ekologisuus. Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirjan päivitystyö on valmistumassa vuodelle 2023.

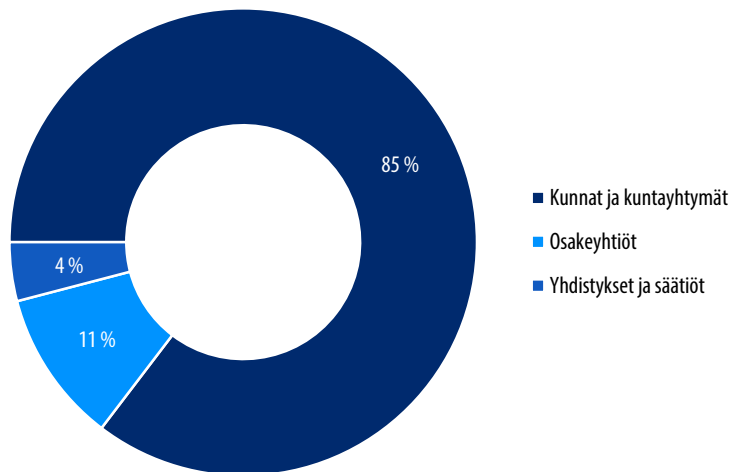
3.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet

OKM:n myöntämien valtionavustusten saajista 65 prosenttia oli kuntia tai kuntayhtymiä, 26 prosenttia osakeyhtiöitä ja 9 prosenttia yhdistyksiä tai säätiöitä (kuvio 3). Aluehallintovirastojen myöntämien avustusten saajista kuntia tai kuntayhtymiä oli 85 prosenttia, osakeyhtiöitä 11 prosenttia ja loput 4 prosenttia yhdistyksiä tai säätiöitä (kuvio 4).

Kuvio 3. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2022. Lähde: Esittelymuistiot; SALAMA

Kuvio 4. Aluehallintovirastojen liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien avustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2022. Lähde: Aviavustukset.fi

Eniten liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustuksia kohdentui Etelä- sekä Länsi- ja Sisä-Suomen AVI-alueille. Valtakunnallisesti merkittävistä rakennushankkeista avustusta sai Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishanke yhteensä 2 miljoonaa euroa.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuonna 2022 (€). Lähde: Esittelymuistio; SALAMA

AVI-alue	OKM	AVI	Yhteensä
Etelä-Suomi	5 646 500	4 450 000	10 096 500
Länsi- ja Sisä-Suomi	4 100 000	2 167 000	6 267 000
Lounais-Suomi	3 092 000	940 000	4 032 000
Itä-Suomi	1 500 000	710 000	2 210 000
Pohjois-Suomi	2 300 000	770 000	3 070 000
Lappi	0	600 000	600 000
Valtakunnalliset	2 000 000	0	2 000 000
Yhteensä	18 638 500	9 637 000	28 275 500

Vuonna 2022 kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksia jätettiin yhteensä 65 kappaletta, joista valtionavustusta myönnettiin 23 hankkeelle (35,4 %). Aluehallintovirastojen toimivaltaan kuuluvia liikuntapaikkarakentamisen avustushakemuksia tuli yhteensä 172 kappaletta, joista AVI:t myönsivät avustusta 123 hankkeelle (71,5 %).

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemukset ja myönnetyt avustukset AVI-alueittain vuonna 2022. Lähteet: Esittelymuistiot; SALAMA; Aviavustukset.fi

AVI-alue	OKM			AVI		
	Hakemukset (lkm)	Myönnot (lkm)	Myönnot/hakemukset (%)	Hakemukset (lkm)	Myönnot (lkm)	Myönnot/hakemukset (%)
Etelä-Suomi	25	8	32,0	63	51	81,0
Länsi- ja Sisä-Suomi	15	5	33,3	49	35	71,4
Lounais-Suomi	9	4	44,4	17	8	47,1
Itä-Suomi	7	2	28,6	14	10	71,4
Pohjois-Suomi	5	3	60,0	15	10	66,7
Lappi	1	0	0,0	14	9	64,3
Valtakunnalliset	3	1	33,3	-	-	-
Yhteensä	65	23	35,4	172	123	71,5

Yli 700 000 euron hankkeiden avustushakemukset jaetaan viiden liikuntapaikkatyyppin mukaisesti (taulukko 17). Vuonna 2022 yli puolet (37 kpl) valtionavustusta hakeneista hankkeista oli liikuntasaleja tai -halleja. Myönteisen avustuspäätöksen saaneet 23 hanketta jakautuivat liikuntapaikkatyyppin mukaan seuraavasti: uimahallit 6 kpl, jäähallit 1 kpl, liikuntasalit ja -hallit 10 kpl, ulkokentät 2 kpl ja muut liikuntapaikat 4 kpl.

Taulukko 17. Avustushakemuksissa esiintyvät liikuntapaikkatyypit 2018–2022 (lkm) kustannusarvioltaan yli 700 000 €:n hankkeissa. Lähde: Esittelymuistiot; SALAMA

Liikuntapaikkatyyppi	2018	2019	2020	2021	2022
Uimahallit	9	5	9	2	12
Jäähallit	12	4	6	3	3
Liikuntasalit ja -hallit	40	34	33	36	37
Ulkokentät	9	8	3	4	7
Muut	7	22	13	6	6
Yhteensä	77	73	64	51	65

3.2 Tutkimus- ja kehittämistoiminta

OKM myöntää valtionavustusta liikuntapaikkojen ylläpitoon sekä paikkojen käyttöön kohdistuvaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Avustettavien tutkimushankkeiden tavoitteena on lisätä liikuntapaikkarakentamisen laatua kehittämällä muun muassa liikuntapaikkojen saavutettavuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja monikäyttöisyyttä. Tätä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevät etenkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut.

Vuonna 2022 liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämistoimintaan myönnettiin avustuksia yhteensä 450 500 euroa 12 hankkeelle (taulukko 18). Avustussummat vaihtelivat 10 000–65 000 euron välillä. Vuoden suurin avustus (65 000 €) myönnettiin Suomen Golfliitto ry:lle golfkentän hoito-oppaan ja siihen liittyvien e-kirjan, videomateriaalien ja sovelluksen toteuttamiseen.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuonna 2022. Lähteet: Esittelymuistiot; SALAMA

Teema	lkm	€	% avustuksista
Yhdyskuntasuunnittelu	0	0	0,0
Lähi- ja arkiliikuntapaikat	1	49 000	10,9
Rakennustekniikka, talous ja välineistö	2	83 000	18,4
Turvallisuus	1	21 500	4,8
Ympäristö ja kestävä kehitys	0	0	0,0
Erityisryhmät ja tasa-arvo	1	39 000	8,7
Liikuntapaikkojen käyttö, kysyntä ja tarjonta	2	94 000	20,9
Tietojärjestelmät	0	0	0,0
Muut tutkimukset	5	164 000	36,4
Yhteensä	12	450 500	100,0

Lähteitä

Aviavustukset.fi. Avustusvisualisointi – Avustukset

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

LIPAS. Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: <https://lipas.fi/etusivu>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeet.

Saatavilla: <https://okm.fi/-/liikunnan-koulutuskeskusten-perustamishankkeet>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja.

Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa

tai käyttöä palveleva tutkimus- ja kehitystyö. Saatavilla: <https://okm.fi/-/liikuntapaikkojen-rakentamista-yllapitoa-tai-kayttoa-palveleva-tutkimus-ja-kehitystyö>.

liikuntapaikkojen-rakentamista-yllapitoa-tai-kayttoa-palveleva-tutkimus-ja-kehitystyö.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Valtiokonttori. Tutkihallintoa.fi -palvelu. Valtiontalous. Saatavilla:

<https://www.tutkihallintoa.fi/valtio/taloustiedot/>.

4 Liikunnan koulutuskeskukset

- Suomessa on 11 valtakunnallista ja 3 alueellista liikunnan koulutuskeskusta.
- Liikunnan koulutuskeskukset ovat vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja valtakunnallisia urheiluopistoja. Opistot järjestävät myös liikunta-alan ammatillista koulutusta.
- Koulutustehtävänsä perusteella koulutuskeskukset saavat vuosittain valtionrahoitusta toimintaansa varten.

Liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettava liikunta-alan koulutus ja muu toiminta ryhmitellään koulutustehtävittäin vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Vapaan sivistystyön koulutuksen osalta liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Samalla liikunnan koulutuskeskukset toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveyslääkinnän koulutuskeskuksina.

Vapaan sivistystyön koulutustoiminnan lisäksi koulutuskeskukset järjestävät ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Liikunnan koulutuskeskukset saavat koulutustehtäviensä perusteella valtion rahoitusta useamman lain nojalla. Näitä ovat vapaan sivistystyön laki (632/1998), valtionavustuslaki (688/2001), laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä niihin liittyvät asetukset.

Koulutuskeskuksilla on lainsäädännön puitteissa mahdollisuus järjestää valtionosuuskelpoisen koulutuksen lisäksi maksullista palvelutoimintaa. Siihen sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulun ostama tutkintotavoitteinen koulutus, työvoimapolitiittinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työnantajien tilaama henkilöstökoulutus, liikuntajärjestöjen ja urheiluseurojen koulutus sekä muu järjestetty koulutus. Edellä mainittu palvelutoiminta ei kuitenkaan täytä avustuslain vaatimuksia valtionosuuskelpoisesta koulutuksesta.

4.1 Koulutuskeskusten kokonaisrahoitus

Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus muodostuu:

1. vapaan sivistystyön suoriteperusteisista valtionosuuksista,
2. harkinnanvaraisista rakentamis-, opintoseteli-, laatu- ja kehittämisavustuksista,
3. ammatillisen koulutuksen perus- ja suoritusrahoituksesta sekä
4. ammatillisen koulutuksen vaikuttavuusrahoituksesta.

Vuonna 2022 valtion kokonaisrahoitus valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille oli noin 35,3 miljoonaa euroa (taulukko 19) ja alueellisille yhteensä 872 746 euroa (taulukko 20). Vapaan sivistystyön valtionosuuksien osuus liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoituksesta oli noin 47,7 prosenttia, kun Lapin Urheiluopiston ja Virpiniemen liikuntaopiston jättää pois laskuista.

Taulukko 19. Valtion kokonaisrahoitus valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille vuonna 2022 (€). Lähteet: Opetushallitus; SALAMA

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus	Rakentamis- ja kehittämisavustukset	Ammatillisen koulutuksen perus-,suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus	Valtion kokonaisrahoitus yhteensä
Eerikkilän Urheiluopisto	2 680 305	81 000	559 248	3 320 553
Kisakallion Urheiluopisto	2 424 529	1 104 000	2 160 968	5 689 497
Kuortaneen Urheiluopisto	2 357 640	33 000	2 155 942	4 546 582
Lapin Urheiluopisto	793 257	21 000	-	814 257
Liikuntakeskus Pajulahti	2 461 901	30 000	2 382 401	4 874 302
Solvalla Idrottsinstitut*	413 610	0	1 666 049	2 079 659
Suomen Urheiluopisto	2 212 876	692 680	3 607 936	6 513 492
Tanhuvaaran Urheiluopisto	1 022 611	45 000	1 302 620	2 370 231
Urheiluopisto Kisakeskus	483 016	36 500	26 743	546 259
Varalan Urheiluopisto	867 415	33 000	2 296 694	3 197 109
Vuokatin Urheiluopisto	1 407 686	25 000	-	1 432 686
Yhteensä	17 124 847	2 101 180	16 158 601	35 384 628

* Sisältää Folkhälsan Utbildning Ab:lle yhteensä myönnetty rakentamis- ja kehittämisavustukset sekä yhteensä myönnetyn ammatillisen koulutuksen rahoituksen. Folkhälsan Ab toimii kattojärjestönä sekä Solvallaan että Norvallaan urheiluopistoille.

Taulukko 20. Valtion kokonaisrahoitus alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille vuonna 2022 (€). Lähteet: Opetushallitus; SALAMA

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus	Rakentamis- ja kehittämisavustukset	Ammatillisen koulutuksen perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus	Valtion kokonaisrahoitus yhteensä
Itä-Suomen liikuntaopisto	222 202	0	280 877	503 079
Norrvalle Idrottsinstitut	307 567	.*	.*	307 567
Virpiniemen liikuntaopisto	42 100	20 000	-	62 100
Yhteensä	571 869	20 000	280 877	872 746

*Sis. taulukon 19 lukuihin (ks. Solvalla Idrottsinstitut)

4.2 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus (pl. ammatillisen koulutuksen rahoitus) vuonna 2022 oli yhteensä noin 19,2 miljoonaa euroa (taulukko 21). Summaan sisältyvät suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä koulutuskeskuksille myönnetty rakentamis-, opintoseteli-, laatu ja kehittämisavustukset.

Valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä noin 17,1 miljoonaa euroa. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausia kertyi kaikkiaan 388 479 kappaletta.

Taulukko 21. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus (pl. ammatillisen koulutuksen rahoitus) ja vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2022. Lähteet: Opetushallitus; SALAMA; Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)*	Suoriteperusteinen vs-vos (€)	Hyväksytyt Vs-vrk	Toteutuneet Vs-vrk	Toteutuneet maksullisen palvelutoiminnan-vrk	Yht.
Eerikkilän Urheiluopisto	2 761 305	2 680 305	43 677	34 703	24 387	59 090
Kisakallion Urheiluopisto	3 528 529	2 424 529	39 509	58 437	32 419	90 856
Kuortaneen Urheiluopisto	2 390 640	2 357 640	38 419	94 975	34 296	129 271
Lapin Urheiluopisto	814 257	793 257	13 768	29 949	0	29 949
Liikuntakeskus Pajulahti	2 491 901	2 461 901	40 118	65 887	2 448	68 335
Solvalla Idrottsinstitut	413 610	413 610	6 740	4 066	0	4 066
Suomen Urheiluopisto	2 905 556	2 212 876	36 060	29 160	1 277	30 437
Tanhuvaaran Urheiluopisto	1 067 611	1 022 611	16 664	16 441	0	16 441
Urheiluopisto Kisakeskus	519 516	483 016	7 871	3 128	0	3 128
Varalan Urheiluopisto	900 415	867 415	14 135	14 157	17 406	31 563
Vuokatin Urheiluopisto	1 432 686	1 407 686	22 939	37 576	0	37 576
Yhteensä	19 226 027	17 124 847	279 900	388 479	112 233	500 712

* Kokonaisrahoitus (pl. ammatillinen koulutus) sisältäen suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty harkinnanvaraiset rakentamis-, opintoseteli-, laatu- ja kehittämisavustukset.

Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus määräytyy ministeriön vahvistaman opiskelijavuorokausien määrän ja opiskelijavuorokautta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Opiskelijavuorokausi on yhden opiskelijan vuorokauden mittainen opiskelujakso, jonka aikana hän saa ohjattua opetusta vähintään viisi tuntia. Opiskelijavuorokauden ja -päivän yksikköhinta määritellään käyttökustannusten perusteella. Liikunnan

koulutuskeskusten vuotuinen valtionosuuden peruste lasketaan kertomalla sille vahvistetulla opiskelijavuorokausien/-päivien määrällä opiskelijavuorokautta/-päivää kohden määrätty yksikköhinta. Vuonna 2022 opiskelijavuorokausien yksikköhinta oli 88,64 euroa (yksityisellä ylläpitäjällä 94,41 euroa). Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetään valtionosuutta 65 prosenttia lasketusta valtionosuuden perusteesta.

Valtionosuuden suoritelaskennassa käytetään normaalisti edellisen vuoden heinäkuun loppuun mennessä kertyneiden 55 sitä edeltävän kuukauden aikana toteutuneiden suoritteiden vuosittaista keskiarvoa. Koronapandemiasta johtuen vuodet 2020 ja 2021 olivat hyvin poikkeuksellisia myös liikunnan koulutuskeskusten näkökulmasta. Alueelliset rajoitukset johtivat koulutuksen siirtymiseen osittain jopa täysimääräiseen etäopetukseen, minkä mahdollistamiseksi linjattiin erillisiä asetusmuutoksia vuonna 2020. Etäopetukseen siirtyminen aiheutti kuitenkin koulutuskeskusten opiskelijavuorokausissa ja -päivissä merkittäviä vaihteluita ja koulutuksen kokonaismäärän huomattavaa volyymin kasvua normaaliin tilanteeseen verrattuna, mikä vääristää pidemmän aikavälin keskiarvoa. Tämän vuoksi ministeriö päätti sekä valtakunnallisten että alueellisten liikunnan koulutuskeskusten suoritteiden pitämisestä ennallaan vuonna 2021 tehdyn suoritepäätöksen mukaisesti vuodelle 2022. Vuodelle 2022 vahvistettu vuorokausimäärä oli täten sama kuin vuonna 2021, yhteensä 279 900.

4.3 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus (pl. ammatillisen koulutuksen rahoitus) oli 591 869 euroa (taulukko 22). Alueellisista koulutuskeskuksista vain Virpiniemen liikuntaopisto sai vuonna 2022 harkinnanvaraisia avustuksia.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien laskentaperusteena käytetään opiskelijapäivää. Opiskelijapäivään sisältyy yhden opiskelijan vähintään neljän tunnin mittainen päiväkohtainen opiskelujakso. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijapäiviä kertyi alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa yhteensä 32 397 (taulukko 22). Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena oleva opiskelijapäivien enimmäismääräksi vuodelle 2022 vahvistettiin 53 000 vuonna 2021 tehdyn suoritepäätöksen mukaisesti. Opiskelijavuorokauden tavoin myös opiskelijapäivän yksikköhinta määritetään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa. Vuonna 2022 opiskelijapäivän yksikköhinta oli 16,60 euroa.

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus (pl. ammatillisen koulutuksen rahoitus) ja vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2022. Lähteet: SALAMA; Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)*	Suoriteperusteinen vs-vos (€)	Opiskelijapäivät (lkm)	
			Hyväksytyt Vs-pv	Toteutuneet Vs-pv
Itä-Suomen liikuntaopisto	222 202	222 202	20 593	12 547
Norrvallda Idrottsinstitut	307 567	307 567	28 505	19 724
Virpiniemen liikuntaopisto	62 100	42 100	3 902	126
Yhteensä	591 869	571 869	53 000	32 397

* Kokonaisrahoitus (pl. ammatillinen koulutus) sisältäen suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnetty harkinnanvaraiset rakentamis-, opintoseteli-, laatu- ja kehittämisavustukset.

4.4 Rakentamis- ja kehittämisavustukset

Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettiin vuonna 2022 harkinnanvaraisia rakentamisavustuksia yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa (taulukko 23). Avustuksia voidaan myöntää esimerkiksi liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatoimintatilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen, hankkimiseen sekä varustamiseen. Suurimmat avustukset myönnettiin Kisakallion urheilupuiston uudelle majoitusrakennukselle (1 071 000 €) ja Suomen urheilupuiston monitoimiareenan tilamuutoksille (659 680 €). Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty harkinnanvaraiset rakentamisavustukset ovat laskeneet vuodesta 2018 lähtien. Opintoseteli-, laatu- ja kehittämisavustuksia myönnettiin yhteensä 300 000 euroa (taulukko 24).

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt rakentamisavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu RKI 2015=100. Lähde: SALAMA

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2018	2 500 000	2 873 424
2019	2 440 250	2 777 806
2020	2 000 000	2 281 918
2021	1 905 000	2 061 575
2022	1 821 180	1 821 180

Taulukko 24. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetyt opintotieto-, laatu- ja kehittämisavustukset 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100. Lähde: Esittelymuistiot; SALAMA

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2018	392 000	422 916
2019	350 000	372 333
2020	350 000	369 022
2021	300 000	310 475
2022	300 000	300 000

4.5 Koulutuskeskusten opiskelijamäärät

Liikunnan koulutuskeskusten järjestämä koulutus voidaan jaotella ryhmiin koulutus-tehtävittäin. Merkittävin määrä opiskelijoita on mukana vapaan sivistystyön koulu-tuksessa. Vuonna 2022 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijoina oli yhteensä 125 451 henkilöä (taulukko 25), ja alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa opiskelijoita oli 14 856 (taulukko 26). Opiskelijamäärät ovat vaihdelleet viime vuosina, mikä selittyy koronapandemialla.

Taulukko 25. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulustehtävittäin vuonna 2022 (hlöä). Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta

Liikunnan koulutuskeskukset	Vapaa sivistystyö	Ammatillinen peruskoulutus	Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot	Muu ammatillinen koulutus	Yht.
Eerikkilän Urheiluopisto	28 561	0	111	0	28 672
Kisakallion Urheiluopisto	-	218	89	0	307
Kuortaneen Urheiluopisto	17 589	194	152	153	18 088
Lapin Urheiluopisto	6 667	275	67	0	7 009
Liikuntakeskus Pajulahti	22 195	134	70	12	22 411
Solvalla Idrottsinstitut	3 696	63	43	0	3 802
Suomen Urheiluopisto	13 037	246	476	0	13 759
Tanhuvaaran Urheiluopisto	14 250	94	31	0	14 375
Urheiluopisto Kisakeskus	2 681	0	10	0	2 691
Varalan Urheiluopisto	5 849	28	144	0	6 021
Vuokatin Urheiluopisto*	8 031	104	181	0	8 316
Yhteensä	122 556	1 356	1 374	165	125 451
Osuus, %	97,7	1,1	1,1	0,1	100,0

* Vuokatin urheiluopiston ammatillisen koulutuksen järjestämisestä vastaa Kajaanin kaupunki.

Taulukko 26. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulustehtävittäin vuonna 2022 (hlöä). Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta

Liikunnan koulutuskeskus	Vapaa sivistystyö	Ammatillinen peruskoulutus	Ammatillinen lisäkoulutus	Muu maksullinen palvelutoiminta	Yht.
Itä-Suomen Liikuntaopisto	7 424	230	0	0	7 654
Norrvala Idrottsinstitut	7 178	0	0	0	7 178
Virpinemen Liikuntaopisto	24	0	0	0	24
Yhteensä	14 626	230	0	0	14 856

Lähteitä

Asetus vapaasta sivistystyöstä 1998/805.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017/531.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 2009/1705.

Laki vapaasta sivistystyöstä 1998/632.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit.

Saatavilla: <https://vos.oph.fi/rap/>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Erityisavustukset liikunnan koulutuskeskusten

laatu-, kehittämis- ja opintoteliyhankkeisiin. Saatavilla:

<https://okm.fi/-/urheiluopistojen-harkinnanvaraiset-valtionavustukset>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtionavustukset liikunnan koulutuskeskusten perustamis-

hankkeisiin. Saatavilla: <https://okm.fi/-/liikunnan-koulutuskeskusten-perustamishankkeet>.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten

asiankäsittelyjärjestelmä.

Valtionavustuslaki 2001/688.

Valtiovarainministeriö. Valtion talousarvioesitykset. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

5 Liikunnan kansalaistoiminta

- OKM tukee liikunnan kansalaistoimintaa myöntämällä liikuntajärjestöille yleis- ja erityisavustuksia.
- Avustusta myönnetään vuosittain noin 115 järjestölle.
- OKM jakaa seuratoiminnan kehittämistukea (seuratuki) suoraan paikallistasolle liikuntaa ja urheilua järjestäville yhdistyksille.
- Suomessa on noin 9 000 liikunta- ja urheiluseuraa.
- Hyödyllisiä linkkejä: <https://okm.fi/liikuntajarjestot>

Liikunnan kansalaistoiminta on merkittävä osa suomalaista kansalaisyhteiskuntaa. Liikunnan kansalaistoiminta perustuu vahvasti vapaaehtoistoimintaan nykypäivän ammattimaistumiskehityksestä huolimatta. Liikunnan ja urheilun parissa tehtävän vapaaehtoistyön arvo on 0,9–1,5 miljardia euroa laskentatavasta riippuen. Liikuntajärjestöt järjestävät koulutus-, valmennus- ja kilpailutoimintaa jäsenilleen ja jäsenyhdistyksilleen, mutta eivät voi ilman ministeriön lupaa jakaa saamaansa valtionavustusta edelleen.

5.1 Liikuntaa edistävien järjestöjen yleisavustusuudistus

Liikuntaa edistävien järjestöjen yleisavustusjärjestelmä uudistettiin vuodelle 2021. Uudistuksessa päivitettiin järjestöryhmittely ja avustuskriteeristö. Uuden järjestöryhmittelyn mukaan liikuntajärjestöt jaotellaan neljään ryhmään: valtakunnallisiin lajiliittoihin, liikunnan palvelujärjestöihin, muihin liikuntaa edistäviin järjestöihin sekä liikunnan aluejärjestöihin.

Uusien arviointikriteereiden avulla kiinnitetään huomiota liikuntajärjestöjen toiminnan vastuullisuuteen. Arviointikriteeristö jaotellaan järjestöryhmäkohtaisiin peruskriteereihin (85 % avustuksesta) ja kaikille yhteisiin vastuullisuuskriteereihin (15 % avustuksesta). Peruskriteerien avulla arvioidaan järjestöjen toiminnan laajuutta, laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Vastuullisuuskriteerien avulla arvioidaan kaikkien avustusta saavien järjestöjen toiminnan laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta, liikuntalain tavoitteiden

toteuttamista sekä liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita. Kaikille yhteiset vastuullisuus-kriteerit ovat hyvä hallinto, sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö sekä ympäristövastuu. Arviointiperusteissa huomioidaan myös, miten järjestö noudattaa Suomea sitovia kansainvälisiä säännöksiä. Antidoping-toimintaa arvioidaan osalla järjestöistä (luku 9).

5.2 Valtionavustukset liikuntaa edistäville järjestöille

Liikuntajärjestöille myönnettiin yleisavustuksia yhteensä 42 miljoonaa euroa. Avustusta sai 116 liikuntajärjestöä, joista valtakunnallisia lajiliittoja oli 74, palvelujärjestöjä 2, muita liikuntaa edistäviä järjestöjä 25 ja liikunnan aluejärjestöjä 15 (taulukko 27). Valtionapukelpoisista liikuntaa järjestävistä järjestöistä kaksi ei hakenut toiminta-avustusta vuonna 2022.

Taulukko 27. Yleisavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuonna 2022.

Lähde: Esittelymuistiot

Liikuntajärjestöjen ryhmittely	Hakusumma	Myöntö	Avustuksen saaneet liikuntajärjestöt (lkm)
Lajiliitot (74)	26 347 500	23 560 000	74
Palvelujärjestöt (2)	9 100 000	8 652 000	2
Muut liikuntaa edistävät järjestöt (27)	6 171 900	5 816 000	25
Liikunnan aluejärjestöt (15)	4 200 200	3 972 000	15
Yhteensä	45 819 600	42 000 000	116

Liikuntaa edistäville järjestöille myönnettiin erityisavustuksia yhteensä lähes 20 miljoonaa euroa vuonna 2022. Suurin yksittäinen erityisavustus (6 milj. €) myönnettiin Suomen Olympiakomitealle (luku 8). Erityisavustuksia voidaan myöntää erilaisten hankkeiden ohella muun muassa kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseen, julkaisujen ja historiikkien kirjoittamiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön.

Lajiliitoille myönnettiin valtionavustusta (mukaan lukien erityisavustukset) yhteensä noin 31,6 miljoonaa euroa (taulukko 28). Valtakunnalliset palvelujärjestöt saivat noin 15,8 miljoonaa euroa (taulukko 29), muut liikuntaa edistävät järjestöt noin 6,7 miljoonaa

euroa (taulukko 30) ja aluejärjestöt noin 7,6 miljoonaa euroa (taulukko 31). Vuosittaiset erot järjestöryhmissä valtionavustuksen kokonaismäärissä selittyvät pitkälti myönnettyjen erityisavustusten vaihtuvissa euromäärissä.

OKM käy vuosittain tavoiteohjauskeskustelut Olympiakomitean, Paralympiakomitean ja liikunnan aluejärjestöjen kanssa. Tavoiteohjauksessa määritetään yhteiset tavoitteet ja toiminnan tuloksellisuus.

Taulukko 28. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Lajiliitot. Lähde: SALAMA

Lajiliitot	2020	2021	2022
1 Akk-Motorsport ry	510 000	286 000	292 000
2 Kansainvälinen Voimalajiliitto – World Heavy Events Association ry	25 000	15 000	30 000
3 Sukeltajaliitto ry	175 000	175 000	195 000
4 Suomen Agilityliitto ry	90 000	133 000	138 000
5 Suomen Aikidoliitto ry	55 000	60 000	60 000
6 Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	160 000	176 000	260 000
7 Suomen Ampumahiihtoliitto ry	405 000	235 000	316 500
8 Suomen Ampumaurheiluliitto ry	728 000	714 000	790 000
9 Suomen Biljardiliitto ry	80 000	90 000	80 000
10 Suomen Brasilialaisen Jujutsun Liitto ry	0	0	10 000
11 Suomen Bridgeliitto ry	14 000	10 000	10 000
12 Suomen Cheerleadingliitto ry	146 000	130 900	219 670
13 Suomen Curlingliitto ry	100 000	113 000	135 060
14 Suomen Dartsliitto ry	42 000	26 500	37 000
15 Suomen Fitnessurheilu ry	15 000	15 000	16 000
16 Suomen Frisbeegolfliitto ry	80 000	66 000	92 000
17 Suomen Golfliitto ry	510 000	620 000	710 000
18 Suomen Hiihtoliitto ry	1 757 000	1 140 500	1 289 360
19 Suomen Hockeyliitto ry	31 000	30 500	34 585
20 Suomen I.T.F. Taekwon-Do ry	20 000	49 000	55 000

Lajiliitot		2020	2021	2022
21	Suomen Ilmailuliitto ry*	403 000	395 000	385 000
22	Suomen Jousiampujain Liitto ry	97 000	95 000	132 150
23	Suomen Judoliitto ry	338 000	331 500	335 000
24	Suomen Jääkiekkoliitto ry	1 868 130	2 333 400	3 161 000
25	Suomen Jääpalloliitto ry	173 000	210 000	220 000
26	Suomen Karateliitto ry	263 000	258 000	250 260
27	Suomen Kaukalopalloliitto ry**	290 000	110 000	110 000
28	Suomen Keilailuliitto ry	258 000	257 000	280 000
29	Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	10 000	10 000	10 000
30	Suomen Kiipeilyliitto ry	77 000	0	120 000
31	Suomen Koripalloliitto ry	1 305 160	1 441 400	2 268 000
32	Suomen Krikettiliitto ry	45 000	85 000	45 000
33	Suomen Käsipalloliitto ry	355 000	406 400	569 202
34	Suomen Lentopalloliitto ry	1 419 490	1 669 200	1 952 872
35	Suomen Liitokiekkoliitto ry	50 000	36 000	30 000
36	Suomen Luisteluliitto ry	296 000	290 000	305 000
37	Suomen Lumilautaliitto ry	341 000	227 000	216 240
38	Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	444 000	445 500	423 005
39	Suomen Miekkaile- ja 5-otteliitto ry	170 000	166 500	161 505
40	Suomen Moottoriliitto ry	218 000	193 000	198 000
41	Suomen Muay Thai-Liitto ry	10 000	15 000	15 000
42	Suomen Nyrkkeilyliitto ry	208 000	213 000	230 000
43	Suomen Padelliitto ry	0	0	44 000
44	Suomen Painiliitto ry	349 000	348 500	440 000
45	Suomen Painonnostoliitto SPNL ry	247 000	219 000	216 780
46	Suomen Palloliitto ry	2 717 800	2 233 200	2 387 030
47	Suomen Pesäpalloliitto PPL ry	803 700	644 000	658 000
48	Suomen Petanque-Liitto SP-L ry	25 000	25 000	25 000
49	Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	35 000	40 000	40 000
50	Suomen Purjehdus ja Veneily ry	609 500	669 000	677 255

Lajiliitot		2020	2021	2022
51	Suomen Pyöräily ry	175 000	171 500	168 000
52	Suomen Pöytätennisliitto ry	130 000	157 500	184 237
53	Suomen Ratagolfliitto ry	10 000	10 000	10 000
54	Suomen Ratsastajainliitto ry	745 000	800 000	771 690
55	Suomen Ringeteliitto ry**	0	181 500	267 096
56	Suomen Rugbyliitto ry	20 000	22 000	24 000
57	Suomen Salibandyliitto ry	1 533 000	1 596 400	2 471 000
58	Suomen Shakkiliitto ry	95 000	94 000	60 000
59	Suomen Squashliitto ry	160 000	157 000	177 290
60	Suomen Sulkapalloliitto ry	378 000	401 500	374 705
61	Suomen Suunnistusliitto ry	923 000	888 000	927 860
62	Suomen Taekwondoliitto ry	176 000	172 500	212 000
63	Suomen Taitoluisteluliitto ry	445 000	482 500	465 800
64	Suomen Tanssieurheiluliitto ry	345 000	338 500	345 988
65	Suomen Tennisliitto ry	387 000	405 000	445 000
66	Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	20 000	21 000	23 000
67	Suomen Triathlonliitto ry	47 000	51 700	63 000
68	Suomen Uimaliitto ry	803 000	764 400	885 000
69	Suomen Urheiluliitto ry	1 122 000	1 073 000	1 160 870
70	Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	25 000	27 000	27 000
71	Suomen Vapaaotteluliitto ry	16 000	20 000	20 000
72	Suomen Vesihiihtourheilu ry	10 000	11 000	11 000
73	Suomen Voimanostoliitto ry	55 000	60 500	97 000
74	Suomen Voimisteluliitto ry	1 942 500	1 831 500	1 755 000
Yhteensä		27 931 280	27 190 000	31 622 010

* Sis. Urheiluilmailuopiston toiminta-avustuksen.

** Erottautuivat omiksi lajiliitoiksi 12/2020.

Taulukko 29. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Valtakunnalliset palvelujärjestöt. Lähde: SALAMA

Palvelujärjestöt	2020	2021	2022
1. Suomen Olympiakomitea ry	13 534 500	13 590 000	13 380 000
2. Suomen Paralympiakomitea ry	2 195 600	2 329 000	2 425 000
Yhteensä	15 730 100	15 919 000	15 805 000

Taulukko 30. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Muut liikuntaa edistävät järjestöt. Lähde: SALAMA

Muut liikuntaa edistävät järjestöt	2020	2021	2022
1. Finlands Svenska Idrott Cif Rf	1 044 930	1 131 000	1 141 000
2. Koululiikuntaliitto KLL ry	386 000	386 000	316 000
3. Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat ry	92 000	92 000	92 000
4. Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	410 000	378 000	408 000
5. Pyöräliitto ry, Cykelförbundet rf	10 000	-	21 000
6. Reserviläisurheiluliitto ry	50 000	49 000	49 000
7. Soveltava Liikunta Soveli ry	301 000	194 000	194 000
8. Suomen Aikuisurheiluliitto ry	75 000	75 000	75 000
9. Suomen Ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry	210 000	222 500	214 500
10. Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	359 000	370 000	320 000
11. Suomen Kyykkäliitto ry	10 000	10 000	10 000
12. Suomen Latu ry	834 000	1 000 000	1 018 000
13. Suomen Liikunnan Ammatillaiset ry	152 000	149 000	149 000
14. Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto ry	304 800	190 000	220 000
15. Suomen Moottorikelkkailijat Yhdistys ry	10 000	10 000	-
16. Suomen Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistysten Urheiluliitto ry	300 000	188 000	78 000
17. Suomen Sotilasurheiluliitto ry	60 000	59 000	59 000
18. Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 410 000	1 304 000	1 278 000

Muut liikuntaa edistävät järjestöt		2020	2021	2022
19.	Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	550 000	550 000	537 000
20.	Suomen Urheilufysioterapeutit ry	35 000	35 000	35 000
21.	Suomen Urheilumanagerit ry	12 000	12 000	12 000
22.	Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	10 000	12 000	20 000
23.	Suomen Valmentajat ry	263 000	300 000	375 000
24.	Työväen Retkeilyliitto	18 000	18 000	18 000
25.	Urheiluopistojen Yhdistys Ry	50 000	65 000	52 500
26.	Urheilutoimittajain Liitto ry	21 000	21 000	22 000
	Yhteensä	6 977 730	6 820 500	6 714 000

Taulukko 31. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Liikunnan aluejärjestöt. Lähde: SALAMA

Liikunnan aluejärjestöt		2020	2021	2022
1.	Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	212 500	275 000	325 500
2.	Etelä-Savon Liikunta ry	237 500	294 000	351 000
3.	Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	465 000	614 000	776 000
4.	Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	888 000	1 121 500	1 330 500
5.	Kainuun Liikunta ry	210 500	501 000	478 000
6.	Keski-Pohjanmaan Liikunta ry	211 500	240 000	280 000
7.	Keski-Suomen Liikunta ry	211 500	278 000	353 000
8.	Kymenlaakson Liikunta ry	200 500	272 500	315 000
9.	Lapin Liikunta ry	178 500	281 000	343 500
10.	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 110 000	951 000	1 034 500
11.	Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	387 000	513 000	560 000
12.	Pohjois-Karjalan Liikunta ry	209 500	254 000	301 500
13.	Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	228 500	309 000	429 000
14.	Pohjois-Savon Liikunta ry	221 000	273 500	335 500
15.	Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	268 500	341 500	386 000
	Yhteensä	5 240 000	6 519 000	7 599 000

5.3 Toimintamenot ja valtionavustukset

Liikuntajärjestöjen saamien valtionavustusten osuus järjestöjen varsinaisista toimintamenoista oli noin 32,9 prosenttia (taulukko 36). Avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista vaihtelee huomattavasti sekä järjestöryhmien että yksittäisten järjestöjen välillä (taulukot 32–35). Muutamien järjestöjen osalta tiedot varsinaisista toiminnan kuluista puuttuivat tai tilikausi on ollut muu kuin 1–12/2022. Kyseisiä järjestöjä ei ole huomioitu yhteenvetoja laskettaessa.

Liikuntalain mukaan valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuneita menoja. Hyväksyttäviä toimintamenoja eivät ole:

- Välitystoiminnasta, varainhankinnasta, sijoitustoiminnasta aiheutuneet menot,
- työntekijälle rahapalkan lisäksi annettavat työsuhde-edut sekä tietyistä palkkausmenoista aiheutuvat menot,
- lainojen lyhennyksistä ja koroista, vuokratuloista, poistoista ja varauksista aiheutuvat menot,
- keskinäisistä avustuksista aiheutuvat menot,
- erikseen määriteltyjen irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenot.

Kilpailujen järjestämisestä ja julkaisutoiminnasta aiheutuvat menot on mahdollista hyväksyttää valtionavustusta haettaessa. Lisäksi järjestöjen toiselle myymistään tavaroista, hallinto- ja tietohallintapalveluista saaduilla tuloilla katettuja menoja katsotaan valtionavustukseen hyväksyttävänä. Taulukoissa 32–35 esitetyistä järjestöjen varsinaisen toiminnan kuluista on poistettu hyväksymättömät menot. Taulukoiden sisältämät varsinaisen toiminnan kulut on koottu liikuntajärjestöjen luovuttamien toimintakertomusten ja tilinpäätösten pohjalta.

Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Lajiliitot.

Lähteet: Järjestöjen toimintakertomukset ja tilinpäätökset 2022; SALAMA

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
1. Akk-Motorsport ry	1 549 901	292 000	0	292 000	18,8 %
2. Kansainvälinen Voimalajiliitto – World Heavy Events Association ry	83 890	15 000	15 000	30 000	35,8 %
3. Sukeltajaliitto ry	687 298	175 000	20 000	195 000	28,4 %
4. Suomen Agilityliitto ry	873 770	108 000	30 000	138 000	15,8 %
5. Suomen Aikidoliitto ry	125 750	60 000	0	60 000	47,7 %
6. Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	1 721 441	185 000	75 000	260 000	15,1 %
7. Suomen Ampumahiihtoliitto ry	2 327 996	235 000	81 500	316 500	13,6 %
8. Suomen Ampumaurheiluliitto ry	2 904 050	700 000	90 000	790 000	27,2 %
9. Suomen Biljardiliitto ry	299 480	80 000	0	80 000	26,7 %
10. Brasilialaisen Jujutsun Liitto ry	-	10 000	0	10 000	-
11. Suomen Bridgeliitto ry	241 626	10 000	0	10 000	4,1 %
12. Suomen Cheerleadingliitto ry	1 455 878	133 000	86 670	219 670	15,1 %
13. Suomen Curlingliitto ry	205 403	95 060	40 000	135 060	65,8 %
14. Suomen Dartsliitto ry	242 507	27 000	10 000	37 000	15,3 %
15. Suomen Fitnessurheilu ry	-	16 000	0	16 000	-
16. Suomen Frisbeegolfliitto ry	476 969	72 000	20 000	92 000	19,3 %
17. Suomen Golfliitto ry	5 945 588	550 000	160 000	710 000	11,9 %
18. Suomen Hiihtoliitto ry*	7 253 960	1 054 360	235 000	1 289 360	17,8 %
19. Suomen Hockeyliitto ry	84 890	29 585	5 000	34 585	40,7 %
20. Suomen I.T.F. Taekwon-Do ry	122 213	25 000	30 000	55 000	45,0 %
21. Suomen Ilmailuliitto ry	1 072 642	385 000	0	385 000	35,9 %
22. Suomen Jousiampujain Liitto ry	311 570	92 150	40 000	132 150	42,4 %
23. Suomen Judoliitto ry	987 855	315 000	20 000	335 000	33,9 %

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
24. Suomen Jääkiekkoliitto ry**	18 987 390	1 565 000	1 596 000	3 161 000	16,6 %
25. Suomen Jääpalloliitto ry	385 431	145 000	75 000	220 000	57,1 %
26. Suomen Karateliitto ry	477 611	250 260	0	250 260	52,4 %
27. Suomen Kaukalopalloliitto ry	235 161	110 000	0	110 000	46,8 %
28. Suomen Keilailuliitto ry	1 248 959	260 000	20 000	280 000	22,4 %
29. Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	-	10 000	0	10 000	-
30. Suomen Kiipeilyliitto ry	469 614	80 000	40 000	120 000	25,6 %
31. Suomen Koripalloliitto ry**	7 848 821	980 000	1 288 000	2 268 000	28,9 %
32. Suomen Krikettiliitto ry	758 041	45 000	0	45 000	5,9 %
33. Suomen Käsipalloliitto ry	1 726 324	325 000	244 202	569 202	33,0 %
34. Suomen Lentopalloliitto ry	5 838 834	930 000	1 022 872	1 952 872	33,4 %
35. Suomen Liitokiekkoliitto ry	87 446	30 000	0	30 000	34,3 %
36. Suomen Luisteluliitto ry	821 622	285 000	20 000	305 000	37,1 %
37. Suomen Lumilautaliitto ry*	960 105	186 240	30 000	216 240	22,5 %
38. Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	768 520	404 005	19 000	423 005	55,0 %
39. Suomen Miekkaile- ja 5-otteliitto ry	370 898	161 505	0	161 505	43,5 %
40. Suomen Moottoriliitto ry	960 857	198 000	0	198 000	20,6 %
41. Suomen Muay Thai-Liitto ry	71 198	15 000	0	15 000	21,1 %
42. Suomen Nyrkkeilyliitto ry	506 747	218 000	12 000	230 000	45,4 %
43. Suomen Padelliitto ry	379 417	25 000	19 000	44 000	11,6 %
44. Suomen Painiliitto ry	1 075 279	320 000	120 000	440 000	40,9 %
45. Suomen Painonnostoliitto SPNL ry	484 265	197 880	18 900	216 780	44,8 %
46. Suomen Palloliitto ry	34 444 145	2 125 000	262 030	2 387 030	6,9 %
47. Suomen Pesäpalloliitto PPL ry	2 748 298	630 000	28 000	658 000	23,9 %
48. Suomen Petanque-Liitto SP-L ry	114 049	25 000	0	25 000	21,9 %
49. Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	80 818	40 000	0	40 000	49,5 %
50. Suomen Purjehdus ja Veneily ry	2 278 367	625 255	52 000	677 255	29,7 %

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
51. Suomen Pyöräily ry	335 261	168 000	0	168 000	50,1 %
52. Suomen Pöytätennisliitto ry	577 878	125 000	59 237	184 237	31,9 %
53. Suomen Ratagolfliitto ry	64 556	10 000	0	10 000	15,5 %
54. Suomen Ratsastajainliitto ry	3 798 261	725 000	46 690	771 690	20,3 %
55. Suomen Ringetteliitto ry	1 236 520	185 000	82 096	267 096	21,6 %
56. Suomen Rugbyliitto ry	314 284	24 000	0	24 000	7,6 %
57. Suomen Salibandyliitto ry	10 443 067	1 202 000	1 269 000	2 471 000	23,7 %
58. Suomen Shakkiliitto ry	211 161	55 000	5 000	60 000	28,4 %
59. Suomen Squashliitto ry	303 280	152 290	25 000	177 290	58,5 %
60. Suomen Sulkapalloliitto ry	766 913	316 705	58 000	374 705	48,9 %
61. Suomen Suunnistusliitto ry	2 445 952	812 860	115 000	927 860	37,9 %
62. Suomen Taekwondoliitto ry	533 899	168 000	44 000	212 000	39,7 %
63. Suomen Taitoluisteluliitto ry	3 696 229	412 500	53 300	465 800	12,6 %
64. Suomen Tanssiruheiluliitto ry	651 745	328 345	17 643	345 988	53,1 %
65. Suomen Tennisliitto ry	1 959 221	345 000	100 000	445 000	22,7 %
66. Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	36 696	23 000	0	23 000	62,7 %
67. Suomen Triathlonliitto ry	256 692	55 000	8 000	63 000	24,5 %
68. Suomen Uimaliitto ry	2 448 941	755 000	130 000	885 000	36,1 %
69. Suomen Urheiluliitto ry	6 221 891	1 057 000	103 870	1 160 870	18,7 %
70. Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	55 312	27 000	0	27 000	48,8 %
71. Suomen Vapaaotteliitto ry	26 138	20 000	0	20 000	76,5 %
72. Suomen Vesihiihtourheilu ry	16 080	11 000	0	11 000	68,4 %
73. Suomen Voimanoistoliitto ry	352 707	62 000	35 000	97 000	27,5 %
74. Suomen Voimisteluliitto ry	6 711 968	1 670 000	85 000	1 755 000	26,1 %
Yhteensä	156 567 549	23 560 000	8 062 010	31 622 010	20,3 %***

* Tilikausi 1.6.2021–31.5.2022

** Tilikausi 1.7.2021–30.6.2022.

***Laskettu niiden järjestöjen osalta, joiden varsinaisen toiminnan kuluista oli saatavilla tietoa ja joiden tilikausi oli 1.1.–31.12.2022.

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Valtakunnalliset palvelujärjestöt. Lähteet: Järjestöjen toimintakertomukset ja tilinpäätökset 2022; SALAMA

Valtakunnalliset palvelujärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
1. Suomen Olympiakomitea ry	12 046 704	6 590 000	6 790 000	13 380 000	111,1 %
2. Suomen Paralympiakomitea ry	3 348 598	2 062 000	363 000	2 425 000	72,4 %
Yhteensä	15 395 302	8 652 000	7 153 000	15 805 000	102,7 %

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Valtakunnalliset Muut liikuntaa edistävät järjestöt. Lähteet: Järjestöjen toimintakertomukset ja tilinpäätökset 2022; SALAMA

Muut liikunta edistävät järjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
1. Finlands Svenska Idrott Cif Rf	1 735 865	940 000	201 000	1 141 000	65,7 %
2. Koululiikuntaliitto KLL ry	585 154	316 000	0	316 000	54,0 %
3. Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat ry	248 440	92 000	0	92 000	37,0 %
4. Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	445 719	288 000	120 000	408 000	91,5 %
5. Pyöräliitto ry, Cykelförbundet rf	422 681	21 000	0	21 000	5,0 %
6. Reserviläisurheiluliitto ry	196 013	49 000	0	49 000	25,0 %
7. Soveltava Liikunta Soveli ry	190 725	194 000	0	194 000	101,7 %

	Muut liikunta edistävät järjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
8.	Suomen Aikuisurheiluliitto ry	270 812	75 000	0	75 000	27,7 %
9.	Suomen Ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, SAKU ry	769 437	193 000	21 500	214 500	27,9 %
10.	Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	545 094	320 000	0	320 000	58,7 %
11.	Suomen Kyykkäliitto ry	5 204	10 000	0	10 000	192,2 %
12.	Suomen Latu ry	3 101 815	810 000	208 000	1 018 000	32,8 %
13.	Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	215 753	149 000	0	149 000	69,1 %
14.	Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto ry	-	80 000	140 000	220 000	-
15.	Suomen Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten Liitto ry	111 916	78 000	0	78 000	69,7 %
16.	Suomen Sotilasurheiluliitto ry	243 206	59 000	0	59 000	24,3 %
17.	Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry	1 972 372	1 273 000	5 000	1 278 000	64,8 %
18.	Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	1 076 538	537 000	0	537 000	49,9 %
19.	Suomen Urheilufysioterapeutit ry	202 397	35 000	0	35 000	17,3 %
20.	Suomen Urheilumanagerit ry	23 244	12 000	0	12 000	51,6 %
21.	Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	-	20 000	0	20 000	-
22.	Suomen Valmentajat ry	626 179	175 000	200 000	375 000	59,9 %
23.	Työväen Retkeilyliitto ry	84 429	18 000	0	18 000	21,3 %

	Muut liikunta edistävät järjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
24.	Urheiluopistojen Yhdistys ry	130 205	50 000	2 500	52 500	40,3 %
25.	Urheilutoimittajain Liitto ry	88 211	22 000	0	22 000	24,9 %
	Yhteensä	13 291 409	5 816 000	898 000	6 714 000	48,7 %*

*Laskettu niiden järjestöjen osalta, joiden varsinaisen toiminnan kuluista oli saatavilla olevaa tietoa.

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2022. Liikunnan aluejärjestöt. Lähteet: Järjestöjen toimintakertomukset ja tilinpäätökset 2022; SALAMA

	Liikunnan aluejärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
1.	Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	1 115 330	173 000	152 500	325 500	29,2 %
2.	Etelä-Savon Liikunta ry	1 112 625	202 000	149 000	351 000	31,5 %
3.	Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 099 914	477 000	299 000	776 000	70,6 %
4.	Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	2 934 478	393 000	937 500	1 330 500	45,3 %
5.	Kainuun Liikunta ry	3 076 265	216 000	262 000	478 000	15,5 %
6.	Keski-Pohjanmaan Liikunta ry	520 990	166 000	114 000	280 000	53,7 %
7.	Keski-Suomen Liikunta ry	540 003	215 000	138 000	353 000	65,4 %
8.	Kymenlaakson Liikunta ry	701 561	160 000	155 000	315 000	44,9 %
9.	Lapin Liikunta ry	387 857	208 500	135 000	343 500	88,6 %

Liikunnan aluejärjestöt		Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)
10.	Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 519 067	580 000	454 500	1 034 500	68,1 %
11.	Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	1 119 888	317 000	243 000	560 000	50,0 %
12.	Pohjois-Karjalan Liikunta ry	864 758	201 500	100 000	301 500	34,9 %
13.	Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	1 283 132	232 000	197 000	429 000	33,4 %
14.	Pohjois-Savon Liikunta ry	750 854	221 000	114 500	335 500	44,7 %
15.	Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	932 385	210 000	176 000	386 000	41,4 %
Yhteensä		17 959 106	3 972 000	3 627 000	7 599 000	42,3 %

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2022. Lähteet: Järjestöjen toimintakertomukset ja tilinpäätökset 2022; SALAMA

Järjestöryhmä	Varsinaisen toiminnan kulut (€)	Myönnetty yleisavustus (€)	OKM:n erityisavustukset (€)	OKM:n avustukset yhteensä (€)	OKM:n avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista (%)*
Lajiliitot (74)	156 567 549	23 560 000	8 062 010	31 622 010	20,3 %
Palvelujärjestöt (2)	15 395 302	8 652 000	7 153 000	15 805 000	102,7 %
Muut liikuntaa edistävät järjestöt (27)	13 291 409	5 816 000	898 000	6 714 000	48,7 %
Aluejärjestöt (15)	17 959 106	3 972 000	3 627 000	7 599 000	42,3 %
Yhteensä	203 213 366	42 000 000	19 740 010	61 740 010	32,9 %

* Laskettu niiden järjestöjen (107/116) osalta, joiden varsinaisen toiminnan kuluista oli saatavilla olevaa tietoa ja joiden tilikausi on ollut 1.1.–31.12.2022.

5.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetyt erityisavustukset

Liikuntalain mukaan kuntien tulee tukea paikallisten seurojen toimintaa. Ne voivat käyttää tähän tarkoitukseen kuntien liikuntatoimintaan osoitettuja valtionosuuksia.

OKM on jakanut vuodesta 2013 lähtien seuratoiminnan kehittämistukea (seuratuki) suoraan paikallistasolle. Seuratuki on tarkoitettu liikunta- ja urheiluseurojen perustoiminnan kehittämiseen. Tuen avulla vahvistetaan seuratoiminnan laatua, kehitetään seurojen perustoimintaa sekä mahdollistetaan liikunnan harrastaminen taloudellisesti erityisesti lapsille ja nuorille. Valtionavustuksen avulla edistetään yhteisöllisyyttä ja seurojen tekemää vapaaehtoistyötä sekä monimuotoisen liikunnan kansalaistoiminnan toteutumista.

Seuratukea myönnetään lasten ja nuorten liikuntaan sekä perheliikuntaan liikuntalain nojalla. Liikuntalain yhtenä tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Likes by Jamk toteuttaa seuratuon seurantaa ja arviointia ja saa tähän tarkoitukseen rahoitusta OKM:stä.

Pääministeri Marinin hallitus lisäsi seuratoiminnan kehittämistuen nostamiseksi vuosittaista määrärahaa kohdennettavaksi vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikunta-harrastuksen tukemiseen. Vuonna 2022 seuratuon budjetoituun määrärahaan (3 M€) lisättiin tätä kohdennusta siirtomäärärahoista noin 1,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 seuratukea myönnettiin seuroille yhteensä noin 4,6 miljoonaa euroa (taulukko 37). Hakemuksia tuli yhteensä 695, joista myönteisen tukipäätöksen sai 376 hakijaa, mikä vastasi noin 54 prosenttia kaikista hakijoista. Tuen piiriin pääsi yhteensä 458 seuraa, sillä osa hankkeista oli usean seuran yhteishankkeita.

Taulukko 37. Seuratukihakemukset ja myönnetyt tuet 2018–2022. Lähteet: Esittelymuistiot; SALAMA

Vuosi	Hakemukset (lkm)	Myönnöt (lkm)	Hakumäärä (€)	Myönnöt (€)	Seuroja tuen piirissä (lkm)	Toiminnalliset (lkm)	Palkkaus (lkm)	Jatkohankkeet (lkm)
2018	672	403	7 300 000	3 826 500	563	195	86	122
2019	703	395	7 310 176	3 701 000	538	206	52	137
2020	645	358	6 833 736	3 477 500	407	170	75	112
2021	817	408	11 142 482	4 385 500	488	217	67	124
2022	695	376	9 675 633	4 615 200	458	200	31	145

5.5 Korona-avustukset

Koronaviruspandemia on vaikuttanut liikuntajärjestöjen toimintaan. Toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi ja taloudellisten menetysten korvaamiseksi liikuntajärjestöille ja -seuroille on myönnetty viime vuosien aikana erillisiä korona-avustuksia (erityisavustuksia).

Vuonna 2022 korona-avustuksia jaettiin useassa eri avustushaussa, joista kolme kohdistui lajiliitoille. Ensimmäinen avustushaku koski lajiliittoja, joiden ylimpien sarjojen sarjatoimintaan yleisötilaisuuksien kieltäminen vaikutti vuodenvaihteessa 2021–2022. Avustuksia myönnettiin yhteensä 5 115 000 euroa seitsemälle lajiliitolle, jotka jakoivat avustusta edelleen seuroilleen. Toisessa avustushaussa erityisavustusta jaettiin 37 lajiliitolle ohjaaja-valmentajakoulutuksen uudistamiseen ja tehostamiseen lasten ja nuorten urheiluseuratoiminnassa. Avustusten kokonaissumma oli yhteensä 1 818 900 euroa. Vuoden 2022 kolmas lajiliittojen korona-avustushaku oli tarkoitettu kattamaan lajiliitoille koronapandemiasta aiheutuneita ennakoimattomia kuluja. Näitä avustuksia jaettiin 13 lajiliitolle yhteensä 275 420 euroa.

Lajiliittojen lisäksi OKM jakoi vuonna 2022 liikunnan aluejärjestöille yhteensä 2,2 miljoonaa euroa erityisavustuksia tukemaan nuorten harrastus- ja kesätoimintaa. Määrärahan käyttötarkoituksena oli vastata koronapandemiasta aiheutuneisiin taloudellisiin ja sitä kautta toiminnallisiin vaikutuksiin, joita oli syntynyt liikuntaseuroille. Avustusta saivat kaikki aluejärjestöt, jotka jakoivat määrärahan eteenpäin alueensa seuroille.

Myös liikunnan ja urheilun tapahtumille jaettiin korona-avustuksia tammi-kesäkuun 2022 aikana katsojarajoitusten piirissä järjestettyjen tapahtumien tukemiseen (luku 8).

Lähteitä

- Aarresola, O & Itkonen, H & Salmikangas A-K & Mäkinen, J. (2018). Liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyö, osallistuminen ja jäsenyys. Teoksesta: Aikuisväestön liikunnan harrastaminen, vapaaehtoistyö ja osallistuminen 2018. toim. Mäkinen, J. Kihun julkaisusarja. Saatavilla: https://www.urheilututkimukset.fi/media/urtu/julkaisut/2019_jar_aikuisvest_sel71_85829.pdf.
- Lehtonen, K & Hakonen, H (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntaa edistävät järjestöt. Saatavilla: <https://okm.fi/liikuntajarjestot>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki). Saatavilla: <https://okm.fi/-/seuratoiminnan-kehittamistuki-seuratuki>.
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>.

6 Liikunta-alan tiedolla johtaminen

- OKM rahoittaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden mukaisia liikuntatieteellisiä tutkimushankkeita ja -yhteisöjä.
- Avustuksien strategisena tavoitteena on päätöksenteon nojautuminen yhä vahvemmin tutkittuun tietoon.
- Liikuntatutkimuksen tavoitteita linjataan ”Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024” -julkaisussa.
- Liikuntatieteellisiä tutkimuslaitoksia ja -yhteisöjä ovat Liikunnan ja terveyden edistämissäätiö Likes by Jamk (ent. LIKES), UKK-instituutti, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, Liikuntatieteellinen seura LTS sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut.

Vuonna 2022 OKM myönsi avustuksia liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille, sekä liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämistyöhön (luku 3), liikuntatieteellisille tutkimusyhteisöille, kansainvälisten tieteellisten konferenssien järjestämiseen (luku 7.3) sekä tiede- ja tiedonvälitysyhteisöjen muihin hankkeisiin yhteensä noin 10,3 miljoonaa euroa. Liikuntatutkimusta rahoittavat OKM:n lisäksi myös Suomen Akatemia, TEKES, Euroopan unioni, Kansaneläkelaitos, STM, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA sekä lukuisat säätiöt.

6.1 Tiedolla johtamisen kehittäminen

Valtion talousarviossa on liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen ja tietopohjan vahvistamiseen määräraha, jonka tarkoituksena on osaltaan edesauttaa liikuntapolitiikan ja -alan eheän strategisen tason tiedollisen kokonaisuuden rakentamista. Tiedolla johtamisen perustana on systemaattisesti kerätty ja käsitelty tieto. Vuonna 2022 OKM myönsi noin 1,2 miljoonaa euroa liikunta-alan tiedolla johtamisen hankkeille. Lukuun sisältyvät liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämistyöhön myönnetyt avustukset sekä eri tahoille käyttöön asetetut määrärahat. Myönnetyt avustukset ja

käyttöön asettamiset vaihtelivat 2 500 euron ja 190 000 euron välillä. Suurin tiedolla johtamisen kehittämishankkeisiin kohdistettu määräraha (190 000 €) meni Jyväskylän ammattikorkeakoulun Piilo-tutkimukselle.

6.2 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit

Valtionavustusta liikuntatieteen tutkimusprojekteihin myönnetään sekä uusille tutkimushankkeille että jatkohankkeille. Avustuksia voivat hakea yliopistot, tutkimuslaitokset ja yksittäiset tutkijat. Suurin osa tutkimusprojektien avustushakemuksista tulee yliopistojen kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriöön tulee vuosittain noin 35–45 uutta liikuntatieteellistä tutkimusprojektihakemusta. Uusien hakemusten tieteellinen taso arvioidaan Suomen Akatemian kansainvälisessä arviointipaneelissa, minkä jälkeen valtion liikuntaneuvosto antaa lausunnon liikuntatieteellisten tutkimusprojektien liikuntapoliittisesta relevanssista. Avustuspäätökset jatkohakemuksista tehdään hankkeen ensimmäisenä rahoitusvuotena tehtyjen rahoitusvarausten ja hankkeen etenemisen pohjalta. Jatkorahoituspäätökset tehdään opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Rahoitusta vuonna 2022 haki yhteensä 53 tutkimusprojektia (taulukko 38), joista 37 oli uusia tutkimushankehakuja ja 16 hakemuksia jatkohankkeita varten. Näistä 53 tutkimusprojektista OKM myönsi valtionavustusta 21 projektille, yhteensä 2 450 000 euroa, joka on noin 40 prosenttia haetusta avustuksesta (6 134 639 €).

Taulukko 38. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuonna 2022.

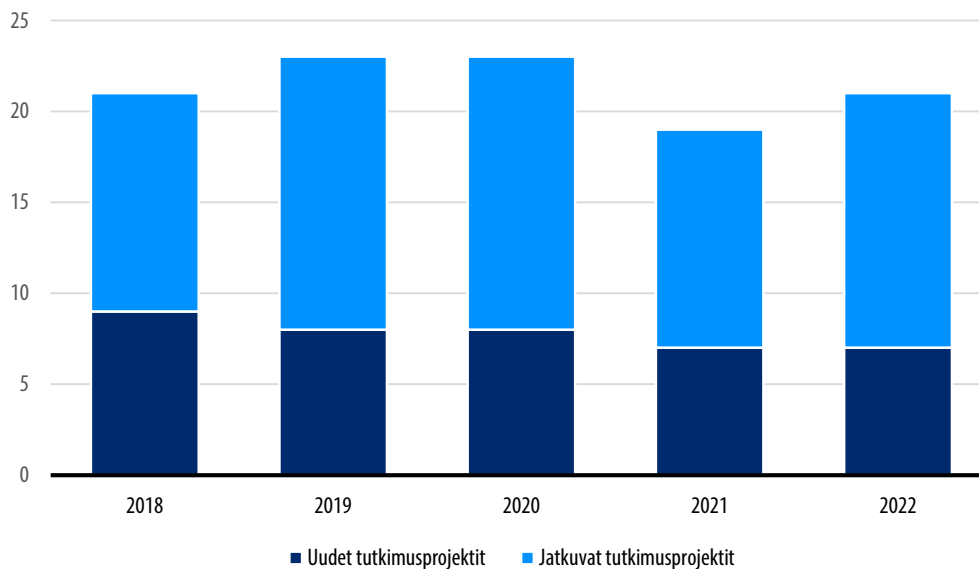
Lähde: Esittelymuistiot, SALAMA

Projektit teema-alueittain*	Haettu (lkm)	Haettu (€)	Myönnetty (lkm)	Myönnetty (€)	Myönnetty/ haettu (€), %
Fyysisesti aktiivisen elämäntavan edistäminen	23	2 686 863	8	1 010 000	37,6
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	10	1 068 375	4	445 000	41,7
Liikuntaan ja urheiluun osallistumisen lisääminen	9	1 163 996	5	585 000	50,3
Huippu-urheilun tuloksellisuus ja vastuullisuus	11	1 215 405	4	410 000	33,7
Yhteensä	53	6 134 639	21	2 450 000	39,9

* Projektit on jaoteltu teema-alueisiin Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024 (2018, 24) mukaisesti.

Ministeriössä on tutkimustoimintaan käytössä ehdolliset, pidempiaikaiset rahoituspäätökset. Tämä mahdollistaa sen, että liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille voidaan myöntää ehdollinen tuki pääsääntöisesti enintään kolmelle vuodelle. Edellytyksenä on, että hanke etenee suunnitelmansa mukaisesti, ja että eduskunta osoittaa liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosittain riittävät määrärahat. Vuonna 2022 valtionavustusta saaneista 21 tutkimusprojektista 7 oli uusia tutkimusprojekteja ja 14 jatkuvia tutkimusprojekteja (kuvio 5).

Kuvio 5. Valtionavustusta saaneet uudet ja jatkuvat liikuntatieteelliset tutkimusprojektit 2018–2022 (lkm). Lähde: Esittelymuistiot, SALAMA

6.3 Liikuntalääketieteen keskuskeskukset ja liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta

OKM rahoittaa kuuden liikuntalääketieteen keskuksen toimintaa. Liikuntalääketieteen keskuksien saaman valtionavustuksen yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä perusteena on pidetty keskuksien toteuttamaa liikuntatieteellistä tutkimustyötä, koulutustoimintaa ja tiedonvälitystä sekä liikuntalääketieteen erikoislääkärinkoulutusta. Ministeriö käy keskuksien kanssa vuosittaiset tavoiteohjauskeskustelut. Tavoiteohjauksen tarkoituksena on lisätä

Taulukko 39. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuonna 2022 (€).

Lähde: Esittelymuistiot; SALAMA

	Yleisavustukset	Erityisavustukset	Kokonaissumma
Liikuntalääketieteen keskuskeskukset	2 280 000	1 347 000	3 627 000
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES	0	970 000	970 000
Urho Kekkosen Kuntoinstituuttisäätiö / Tampereen Urheilulääkäriasema	760 000	110 000	870 000
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö / Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka	380 000	130 000	510 000
Paavo Nurmi -keskuksen kannatusyhdistys ry / Paavo Nurmi -keskus	380 000	0	380 000
Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiö / Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos	360 000	0	360 000
Urheilulääketieteen säätiö / Helsingin urheilulääkäriasema	400 000	137 000	537 000
Liikuntatieteelliset tiedonvälitysyksiköt	670 000	0	670 000
Liikuntatieteellinen Seura ry	660 000	0	660 000
Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry	10 000	0	10 000
KIHU-tutkimuskeskus	1 715 000	0	1 715 000
Suomen Urheilumuseosäätiö	400 000	50 000	450 000
Muut liikuntatieteelliset yhteisöt	70 000	0	70 000
Suomen Urheilufysioterapeutit ry	35 000	0	35 000
Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	-	-	-
Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	20 000	0	20 000
Urheilu oikeuden yhdistys ry	15 000	0	15 000
Kaikki yhteensä	5 135 000	1 397 000	6 532 000

Lähteitä

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:24.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntatiede: liikuntatieteelliset tutkimushankkeet.

Myönnetyt avustukset 2022. Saatavilla: <https://okm.fi/-/liikuntatiede-tutkimusprojektit>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä

palveleva tutkimus- ja kehitystyö. Myönnöt 2022. Saatavilla: [https://okm.fi/-/](https://okm.fi/-/liikuntapaikkojen-rakentamista-yllapitoa-tai-kayttoa-palveleva-tutkimus-ja-kehitystyö)

[liikuntapaikkojen-rakentamista-yllapitoa-tai-kayttoa-palveleva-tutkimus-ja-kehitystyö](https://okm.fi/-/liikuntapaikkojen-rakentamista-yllapitoa-tai-kayttoa-palveleva-tutkimus-ja-kehitystyö).

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten
asiankäsittelyjärjestelmä.

7 Liikunta-alan kansainvälinen toiminta

- OKM osallistuu liikunta-alan kansainväliseen toimintaan eri maiden hallitusten kahdenvälisen, monenkeskisen ja pohjoismaisen yhteistyön kautta.
- Yhteistyön painopisteitä ovat urheilun eettiset kysymykset, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, hyvän hallinnon periaatteet sekä terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen ja tukeminen.
- Merkittävimpiä kansainvälisiä yhteistyötahoja ovat Euroopan unioni, Euroopan neuvosto, UNESCO sekä Maailman antidopingtoimisto WADA.

Vuonna 2022 OKM:n kansainväliseen toimintaan ohjatut valtionavustukset myönnettiin liikunta-alan yhteisöille kansainvälisiin hankkeisiin. Pääosin kansainvälinen toiminta luetaan osaksi liikuntaa edistävien järjestöjen perustoimintaa (luku 5), mistä johtuen tässä luvussa esitellyt määrärahat kuvaavat vain osaa liikunta-alan kansainvälisestä toiminnasta Suomessa. Lisäksi liikunnan ja urheilun toimiala voi saada rahoitusta Erasmus+-ohjelmasta.

7.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö

Kansainvälistä yhteistyötä tehdään pääsääntöisesti alueellisesti, EU-tason ja monenkeskisen yhteistyön puitteissa. Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on mukana erityisesti UNESCO:n ja Euroopan neuvoston kautta. Euroopan neuvosto järjestää joka toinen vuosi eurooppalaisen urheiluministerikokouksen.

Suomi on liittynyt kahteen Euroopan neuvoston urheilualan yleissopimukseen, jotka ovat Dopingin vastainen yleissopimus (1990) sekä Euroopan neuvoston yleissopimus turvallisuutta, turvatoimia ja palveluja koskevasta yhdenmennyksestä lähestymistavasta jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutilaisuuksissa (2022). Jälkimmäiseen liittyen Suomi irtautui aiemmasta eurooppalaisesta yleissopimuksesta koskien katsojien väkivaltaa ja

epäsopivaa käyttäytymistä urheilutilaisuuksissa (1985, Suomi ratifioinut 1987). Näitä yleissopimuksia tarkkailevien valvontaryhmien toimintaan Suomi osallistuu aktiivisesti. Suomi on kirjoittanut myös Euroopan neuvoston ministerikomitean urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen (2014) Euroopan neuvoston yleinen liikuntapolitiittinen yhteistyö järjestetään osallistujamaiden erillisrahoituksella toimivalla osittais-sopimuksella (EPAS). Euroopan neuvoston ad hoc -ryhmä CAHAMAssa koordinoidaan Euroopan yhteiset kannat WADAn hallintoelinten kokouksiin.

Kansainvälisen dopinginvastaisen yleissopimuksen puitteissa Suomi osallistuu UNESCO:n kahden vuoden välein järjestämiin sopimusmaiden kokouksiin sekä tukee vuosittain antidopingtoimintaa erityisesti vähiten kehittyneissä maissa sopimuksen rahaston kautta.

Kansainvälisen antidopingtyön osalta Suomi on mukana myös edistyneimpien antidopingmaiden toiminnassa International Antidoping Arrangement (IADA) -yhteistyön puitteissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenteissa liikunnalla ei ole virallista asemaa, mutta hallitustenvälinen yhteistyö on aktiivista. Yhteistyö perustuu urheiluministereiden julistukseen pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alueella. Pohjoismaita yhdistää erityisesti liikunnan kansalaistoiminnan merkitys ja valtion rooli sen edistäjänä.

7.2 Yhteistyö Euroopan unionissa

Euroopan unionin neuvoston urheilutyöryhmä valmistelee liikuntaa ja urheilua koskevat päätökset kaksi kertaa vuodessa kokoontuvan urheiluministerineuvoston päätettäväksi. Urheilun ja liikunnan painopisteistä ja prioriteeteista unionin tason yhteistyössä on sovittu urheilualan työsuunnitelmassa vuosille 2021–2024.

Työsuunnitelman mukaan EU-yhteistyön työsuunnitelmakauden painopistealueet ovat:

1. Urheilun integriteetin ja arvojen suojeleminen,
2. Urheilun sosioekonomiset ja ympäristöön liittyvät ulottuvuudet,
3. Urheilun ja terveyttä edistävän liikunnan harrastamisen edistäminen.

Painopistealueiden mukaisia tehtävänantoja valmistelee kaksi asiantuntijatyöryhmää, jotka koostuvat jäsenvaltioiden edustajista. Lisäksi urheilujärjestöt ovat edustettuina niissä tarkkailijoina. Painopisteaiheista järjestetään myös ryhmätapaamisia ja vertaisoppimistilaisuuksia.

Käytännössä keskeisiä välineitä unionin liikunta- ja urheilupolitiikan toteutuksessa ovat unionin rahoitusvälineet ja erityisesti Erasmus+ -ohjelma. OKM osallistuu Erasmus+ -ohjelman vuosittaisten rahoitussuunnitelmien ja painopistealueiden valmisteluun ja hyväksymiseen ohjelmakomiteassa.

7.3 Valtionavustukset kansainvälisiin konferensseihin ja kokouksiin

OKM myöntää vuosittain valtionavustusta Tieteellisten seurain valtuuskunnalle edelleen jaettavaksi Suomessa järjestettävälle liikunta-alan kansainvälisille konferensseille ja kokouksille tiedolla johtamisen momentilta (luku 6). Vuonna 2022 määräraha oli 100 000 euroa. Suurimman yksittäisen tuen (21 000 euroa) sai Kuopiossa järjestetty The International 23rd Puijo Symposium Physical Exercise for Health Promotion and Medical Care -konferenssi.

7.4 Muut avustukset kansainväliseen toimintaan

Harkinnanvaraisia valtionavustuksia myönnetään vuosittain liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainvälisen toimintamenoihin sekä kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuviin hallinnollisiin kuluihin. Vuonna 2022 kyseisiä valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 110 000 euroa. Suurin avustussumma (70 000 euroa) myönnettiin Suomen Salibandyliitto ry:lle Kansainvälisen Salibandyliiton (IFF) päätoimipaikan sijoittumiseen Suomeen.

Lähteitä

- Council of Europe Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events. CETS No.218.
- Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions. CETS No.215.
- Dopingin vastainen yleissopimus (SopS 23/1990).
- Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsopivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa (SopS 9/1987).
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
- Tieteellisten seurain valtuuskunta. Liikunta-alan kansainväliset konferenssit ja kokoukset. Myönnetyt avustukset 2022. Saatavilla: <https://www.tsv.fi/fi/avustukset/liikunta-alan-kansainvaliset-konferenssit-ja-kokoukset/my%C3%B6nnetyt-avustukset>.

8 Huippu-urheilu

- Suomalaiseen, ministeriön rahoittamaan valtakunnalliseen huippu-urheiluverkostoon kuuluvat valtakunnalliset lajiliitot, Olympiakomitea, Paralympiakomitea, OKM, Kilpailu- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU, Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry, urheiluakatemit sekä Urheilijoiden Ammattienedistämisseätiö (URA).
- Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikkö johtaa ja koordinoi huippu-urheiluverkoston toimintaa.
- OKM edistää huippu-urheilua rahoittamalla sekä kehittämällä valmentautumisolosuhteita.
- Hyödyllisiä linkkejä: <https://okm.fi/huippu-urheilu>, <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/>, <https://www.paralympia.fi/>

Huippu-urheilu on liikuntalain mukaan kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa. Ministeriön tavoitteena on, että huippu-urheilua kehitetään tuloksellisesti, eettisesti ja vastuullisesti.

OKM luo huippu-urheilulle toimintaedellytyksiä muun muassa myöntämällä urheilijoille verottomia valmennus- ja harjoitteluapurahoja, avustamalla Olympiakomitean huippu-urheiluyksikköä ja lajiliittoja, myöntämällä avustuksia urheiluakatemioiden ja valmennuskeskuksille, tukemalla huippu-urheilun olosuhteiden rakentamista ja kehittämistä, avustamalla huippu-urheilun tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä edistämällä urheilijoiden urheilijauran jälkeisiä opintoja.

Lajiliitot vastaavat kukin lajinsa huippu-urheilustrategiasta ja toimintasuunnitelmasta, joissa ilmaistaan liiton tavoitteet ja suunnitelmat huippu-urheilun (mukaan lukien vammaishuippu-urheilu integraatiolajeissa) kehittämiseen. Lajiliitot vastaavat oman lajinsa huippu-urheilutoiminnan ja valmennuksen kehittämistä (mm. valmennusjärjestelmien ja osaamisen kehittäminen, seurojen tukeminen sekä arvokilpailut) sekä lajinsa kansainvälisestä tuloksenteosta.

Suomen Olympiakomitea koordinoi ja kehittää kansainväliseen menestykseen tähtäävää huippu-urheilua erityisesti huippu-urheiluyksikkönsä työnä. Sen tehtävänä on johtaa huippu-urheiluverkoston toimintaa Suomessa ja vastata yhdessä lajiliittojen kanssa huippu-urheilumenestyksestä. Huippu-urheiluyksikön kautta kohdistetaan asiantuntija-apua ja muita resursseja urheilijoiden, valmentajien ja muiden huippu-urheiluverkoston toimijoiden arjen tukemiseksi kolmeen ohjelmaan: huippuvaiheen ohjelma, osaamisohjelma ja urheiluakatemiaohjelma.

Suomen Paralympiakomitea vastaa yhteistyössä huippu-urheiluyksikön kanssa vammais-huippu-urheilun valmennustoiminnasta ja valmennustuen tulosperusteisesta suunnastamisesta. Paralympiakomitea vastaa lisäksi vammaishuippu-urheilun kansainvälisestä vaikuttamisesta sekä vammaishuippu-urheilun viestinnästä ja siihen liittyvistä mielikuvista Suomessa (luku 11).

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU:n toimintaan myönnettiin yleisavustusta 1 715 000 euroa. KIHU vastaa osaltaan alan soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä sekä tutkimustiedon välityksestä. Ministeriön tuki huippu-urheilututkimukselle koostuu suurelta osin KIHU:n yleisavustuksista. KIHU:n toimenkuvaan kuuluvat keskeisesti kilpa- ja huippu-urheilua tukevan monitieteisen tutkimuksen tekeminen sekä soveltavan palvelutoiminnan harjoittaminen.

Liikunnan määrärahoista suoraan huippu-urheiluun kohdentui 12 462 144 euroa (taulukko 5, luku 1). Todellisuudessa huippu-urheilun kokonaisrahoitus on kuitenkin suurempi, sillä huippu-urheilu hyötyy myös liikunnan eri momenteilta myönnettävistä avustuksista. Huippu-urheilun valtionavustukset jakautuvat usealle eri toimijalle, joista merkittävimmät avustukset sai Suomen Olympiakomitea. Olympiakomitean yleisavustus vuonna 2022 oli 6 590 000 euroa, jonka lisäksi Olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle jaettiin avustuksia yhteensä 6,7 miljoonaa euroa (taulukko 40). Huippu-urheiluyksikön saama avustus sisältää vuoden 2020 lisätalousarviossa jaetun 700 000 euron (3 v siirtomääräraha) erityisavustuksen huippu-urheiluyksikölle edelleen jaettavaksi lajien tehostamistukijärjestelmiin, huippu-urheilutukiin, nuorten olympiavalmentajapalkkauksiin ja valtion urheilija-apuraha -urheilijoiden henkilökohtaisille valmentajille. Taulukon 40 lukuja tarkasteltaessa on huomioitava, että Olympiakomitean yleisavustuksesta suuri osa menee muuhun kuin huippu-urheilun edistämiseen.

Urheiluakatemia- ja valmennuskeskustoiminnan kehittämiseksi ja turvaamiseksi OKM myönsi vuonna 2022 yhteensä noin 4,2 miljoonaa euroa, josta 2 miljoonaa tuli siirtomäärärahana. Avustukset on tarkoitettu urheiluakatemioiden ja valmennuskeskusten valtakunnalliseen koordinointiin ja kehittämiseen. Urheiluakatemat ovat alueellisia yhteistyöverkostoja, joiden perustehtävänä on mahdollistaa huippu-urheilu-uran ja opintojen yhteensovittaminen. Urheiluakatemioiden kautta tuetaan valmentautumisen,

opiskelun ja muun elämän integrointia sekä edistetään laadukkaaseen valmentautumiseen ja urheilijan elämään liittyvien tukipalvelujen saatavuutta. Suomessa toimii 19 urheiluakatemiaa, jotka ovat mukana Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön urheiluakatemiaohjelmassa.

Urheilijoiden ammattienedistämistätiölle (URA) myönnettiin valtionavustusta 300 000 euroa. URA tukee sekä aktiivisesti valmentautuvien että uransa jo päättäneiden urheilijoiden koulutusta apurahoin. URA-säätiön opiskeluapurahan lukuvuodelle 2021–2022 sai 198 urheilijaa. Apurahan suuruus on 1 500 tai 3 000 euroa koko lukuvuodelle.

Valtionavustusten kokonaismäärässä voidaan nähdä selvä nousu 2020-luvulle tultaessa (kuvio 6). Avustusten suuruus selittyy pitkälti korona-avustuksilla, joita on jaettu viimeisten 3 vuoden aikana.

Urheilun suur tapahtumat

Liikunnan ja urheilun suur tapahtumiin myönnettiin avustuksia 2 385 000 euroa. Avustuksia myönnettiin suur tapahtumat-momentin lisäksi myös OKM:n käytettäväksi tarkoitettujen varojen momentilta (vuonna 2022 suur tapahtumille noin 35 000 €). Korona-pandemian aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi tammi-kesäkuun 2022 aikana katsojajajoitusten piirissä järjestettyjen tapahtumien tukemiseen myönnettiin lisätalousarvion määrärahoista yhteensä 385 000 euroa.

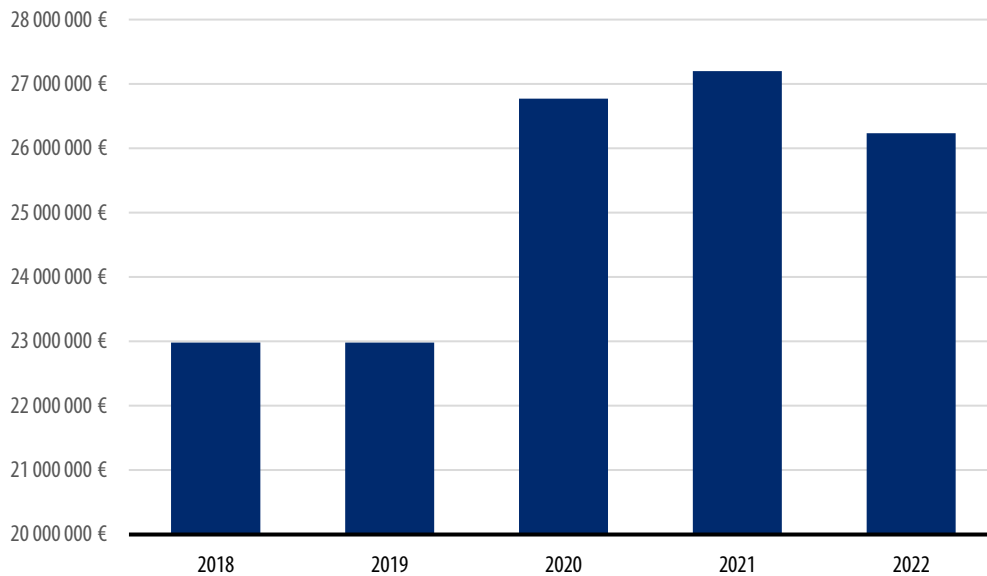
Korona-avustuksia jaettiin urheilun ylimmän sarjatason seurojen tukemiseen vuonna 2022 yhteensä 5 115 000 euroa. Avustus oli kohdennettu kansallisille lajiliitoille, joiden ylimpien sarjojen sarjatoimintaan vaikutti väliaikainen yleisötilaisuuksien kieltö. Nämä avustukset on esitelty tarkemmin luvussa 5.

Taulukko 40. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustukset huippu-urheiluun 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100. Lähde: Esittelymuistiot; SALAMA

Vuosi	Olympia- komitean yleis- avustukset	Olympia- komitean huippu- urheilu- yksikkö	Paralympia- komitean yleis- avustukset	Urheili- joiden apurahat	Urheilu- akatemit ja valmennus- keskukset	Kilpa- ja huippu- urheilun tutkimus- keskus KIHUn yleisavustus	URA-säätiö	Urheilun suurtapah- tumien ja kisojen tappion- takut	Tunnustus- palkinnot	Yhteensä	Yhteensä, indeksi- korjattu
2018	6 760 000	6 000 000	338 000	2 121 666	1 950 000	1 715 000	300 000	1 999 500	7 000	21 301 666	22 981 676
2019	6 590 000	6 700 000	338 000	2 270 167	1 935 000	1 715 000	300 000	1 600 000	7 000	21 601 167	22 979 506
2020	6 590 000	7 000 000	1 983 000	2 309 667	3 730 000	1 715 000	300 000	1 600 000	7 000	25 389 167	26 769 013
2021	6 590 000	7 000 000	2 062 000	2 246 167	3 950 000	1 715 000	300 000	2 415 000	0	26 278 167	27 195 736
2022	6 590 000	6 700 000	2 062 000	2 240 000	4 235 000	1 715 000	300 000	2 385 000	7 000	26 234 000	26 234 000

Kuvio 6. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustukset huippu-urheiluun 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100. Lähde: Esittelymuistiot; SALAMA

8.1 Urheilijoiden apurahat ja urheilijaeläkkeet

OKM jakaa urheilijoille vuosittain valmennus- ja harjoitteluapurahoja, joilla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Apurahat on tarkoitettu urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen, ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevissa kansainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2022 harjoitteluapurahoja myönnettiin yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa (taulukko 40).

Apurahoja harkittaessa tavoitteena on ollut nykyistä pitkäjänteisempi tukijärjestelmä urheilijoille. Arviointi tapahtuu lajikohtaisesti ottaen huomioon lajien erityispiirteet. Apurahoja myönnettäessä otetaan huomioon sekä naisten että miesten menestymismahdollisuudet lajeittain, minkä tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa huippu-urheilussa. Apurahoja myönnettäessä käytetään tarveharkintaa niiden urheilijoiden osalta, joiden kilpailu- tai muut verotettavat tulot ovat erityisen korkeita. Valtion apurahat ovat suuruudeltaan 20 000, 10 000 tai 6 000 euroa vuodessa. Vuonna 2022 apuraha myönnettiin 241 urheilijalle, kun edellisvuonna tukea sai 254 urheilijaa.

20 000 euron suuruinen urheilija-apuraha on tarkoitettu kansainvälisellä huipulla oleville yksilöurheilijoille. Arvioinnin perustana on se, että urheilija on ollut viimeisimmissä olympialaisissa tai paralympialaisissa lajinsa finaalissa ja ei-olympialajissa MM-kisoissa mitaleilla.

10 000 euron suuruinen valmennus- ja harjoitteluapuraha voidaan myöntää yksilölajien urheilijoille sekä erityisen lahjakkaille nuorille urheilijoille, jotka ovat jo menestyneet kansainvälisissä arvokilpailuissa tai jotka arvioidaan tulevaisuuden aikuisten arvokilpailumenestyjiksi. Apuraha voidaan myöntää myös olympia- ja paralympialajeissa joukkuelajien urheilijoille, joilla arvioidaan olevan mahdollisuus kansainväliseen menestykseen.

6 000 euron suuruinen valmennus- ja harjoitteluapuraha on tarkoitettu yksilö- ja joukkuelajien nuorille urheilijoille, jotka urheilu-uran kehityksen perusteella arvioidaan tulevaisuuden arvokilpailumenestyjiksi ja ovat myöntövuonna 16–25-vuotiaita. Paralympialajeissa huomioidaan myös vammaikä. Urheilijan menestyspotentiaalia arvioidaan vertaamalla hänen tulos- ja suoritustasoaan aikuisten kansainväliseen tasoon.

Urheilijaeläkkeet

Valtio on vuodesta 2015 lähtien myöntänyt ylimääräistä urheilijaeläkettä. Vuonna 2022 urheilijaeläkettä maksettiin yhteensä 271 643,56 euroa. Täysimääräistä urheilijaeläkettä (1 414,74 €/kk) maksettiin 5 urheilijalle ja osaeläkettä (707,37 €/kk) 21 urheilijalle. Urheilijaeläkkeet maksetaan valtionvarainministeriön määrärahoista, minkä vuoksi niitä ei ole esitetty taulukossa 40.

Lähteitä

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen verkkosivut. <https://kihu.fi/>.
SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
Suomen Olympiakomitean verkkosivut. <https://www.olympiakomitea.fi/>.
Suomen Paralympiakomitean verkkosivut. <https://www.paralympia.fi/>.

9 Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta

- Liikuntalain tavoitteena on edistää liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita.
- Lain lähtökohtia ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus ja kestävä kehitys.
- Eettisen toiminnan perustan muodostavat kansainväliset yleissopimukset yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa.
- Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry vahvistaa urheilun eettisyyttä yhteistyössä muiden urheilun toimijoiden kanssa.

OKM edistää liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita kaikessa toiminnassaan. Tämä näkyy esimerkiksi liikuntaa edistävien järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustuksen määrää harkittaessa (luku 5.1 ”vastuullisuuskriteerit”).

Liikunnan ja urheilun yksi näkyvimmistä eettisistä osa-alueista on dopingvalvonta. Urheilun dopingvalvonta perustuu Suomessa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesätelyn yhdistelmään. Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten sekä suorituskykyä parantavien aineiden tai menetelmien käyttö. Antidopingtyön tehokkuuden perustana on eri tahojen välinen yhteistyö. OKM vastaa antidopingtoiminnan edistämisestä Suomessa sekä hallitusten välisestä antidoping-yhteistyöstä. STM puolestaan vastaa lääkelakiin liittyvästä säädöstyöstä ja oikeusministeriö rikoslain kehittämisestä. Urheilun itsesätelytoimet kohdistuvat pääasiassa doping-aineiden ja -menetelmien käytön estämiseen.

SUEK ry:n toiminnan perusta on antidopingyleissopimusten sekä urheilun osalta kilpailu-manipulaatioyleissopimuksen ja katsomoturvallisuusyleissopimuksen toimeenpanosta Suomessa. Sen laatima Suomen antidopingsäännöstö tulee olla yhdenmukainen Maailman antidopingsäännöstön kanssa. SUEK ry:n toiminta-alueita ovat valvonta, koulutus, kansainvälinen toiminta, alan tutkimustyön sekä viestintä- ja julkaisutoiminnan edistäminen.

OKM:n liikunnan vastualueen alaisuudessa toimii eettisten asioiden neuvottelukunta (2020–2022). Neuvottelukunta toimii eri hallinnonalojen ja urheilun toimijoiden välisenä koordinaatio- ja yhteistyöelimenä, jonka tavoitteena on edistää urheilun eettisyyttä ja siihen liittyvien kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa. Sen tehtävänä on toimia urheiluliikkeen ja julkisen vallan yhteistoiminnan seuraajana ja kehittäjänä urheilun eettisissä kysymyksissä sekä seurata kansainvälistä yhteistyötä urheilun eettisten ongelmien ratkaisemiseksi. Lisäksi neuvottelukunta tekee ehdotuksia urheilun eettisistä kysymyksistä ja toimii urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen mukaisena kansallisena toimintaryhmänä.

Lajiliitoilla on vastuu oman lajinsa/lajiensa antidopingtyöstä ja eettisestä toiminnasta. Antidopingsäännösten noudattaminen on yksi järjestöjen valtionapuperuste. Urheilijat ovat velvollisia noudattamaan Suomen antidopingsäännöstöä, lajiliiton ja kansainvälisen lajiliiton antidopingsäännöstöjä sekä olympiakisoissa Kansainvälisen Olympiakomitean antidopingsäännöstöjä.

Suomi osallistuu urheilun eettisyyttä koskevaan kansainväliseen toimintaan aktiivisesti (luku 7.1.).

9.1 Valtionavustukset eettiseen toimintaan

Vuonna 2022 OKM myönsi SUEK ry:lle ja Urheiluoikeuden yhdistykselle toiminta-avustuksia yhteensä noin 3,1 miljoonaa euroa (taulukko 41). SUEK ry:n ja Urheiluoikeuden yhdistyksen toiminta-avustusten lisäksi myös muille järjestöille voidaan osoittaa liikunnan eettisen toiminnan ja yhteiskuntavastuun erityisavustuksia erilaisiin hankkeisiin. Näitä myönnettiin vuonna 2022 yhteensä 1,3 miljoonaa euroa. Summa sisältää terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL) käyttönasetetun määrärahan 963 500 euroa kansallisen dopinglaboratorion toimintaan. Suurimmat eettisen toiminnan erityisavustukset myönnettiin Ihmisoikeusliitolle Ihmisoikeudet haltuun urheilussa -jatkohankkeelle (250 000 €) ja Suomen Olympiakomitean Et ole yksin -palvelulle (90 000 €). Kaiken kaikkiaan liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan osoitetut avustukset ovat hieman nousseet viime vuosina.

Taulukko 41. Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan myönnetty määrärahat 2018–2022 (€), indeksikorjattu JMHI 2015=100. Lähde: SALAMA

Vuosi	SUEK ry:n ja Urheiluoikeuden yhdistyksen toiminta-avustukset	Toiminta-avustukset, indeksi-korjattu	Järjestöjen erityis-avustukset eettiseen toimintaan*	Erityis-avustukset, indeksi-korjattu	Yhteensä	Yhteensä, indeksi-korjattu
2018	3 600 000	3 883 923	0	0	3 600 000	3 883 923
2019	3 630 000	3 861 625	10 000	10 638	3 640 000	3 872 263
2020	3 050 000	3 215 761	799 500	842 951	3 849 500	4 058 712
2021	3 140 000	3 249 641	1 060 388	1 097 414	4 200 388	4 347 055
2022	3 140 000	3 140 000	1 326 050	1 326 050	4 466 050	4 466 050

* Vuosien 2020–2022 osalta summaan sisältyy myös THL:n käyttöön asetettu määräraha antidopinglaboratoriotointaan.

Dopingvalvonta on prosessi, johon sisältyvät testauksen suunnittelu, näytteenotto ja näytteiden käsittely, laboratorioanalyysi, tulosten ja dopingrikkomuksen käsittely sekä seuraamusten määrääminen ja mahdollinen muutoksenhaku. Vuonna 2022 SUEK, WADA ja lajiliitot tekivät dopingtestejä Suomessa ja ulkomailla yhteensä 3169 kappaletta (taulukko 42). Eniten dopingtestejä tehtiin yleisurheilijoille, yhteensä 298 kpl (taulukko 43).

Taulukko 42. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2022 (lkm). Lähde: SUEK ry

	SUEK ry	Kansallinen lajiliitto	Kv. lajiliitto tai WADA	Testejä yhteensä
Kilpailun ulkopuoliset	1 513	0	108	1 621
Kilpailutestit	1 133	12	403	1 548
Testejä yhteensä	2 646	12	511	3 169

Taulukko 43. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2022 (lkm). Lähde: SUEK ry

Laji	Testimäärä
Amerikkalainen jalkapallo	105
Ampumahiihto	55
Fitness	207
Jalkapallo	160
Judo	20
Jääkiekko	217
Koripallo	90
Käsipallo	82
Lentopallo	66
Maantiepyöräily	37
Maastohiihto	189
Nyrkkeily	36
Paini	70
Painonnosto	67
Pesäpallo	20
Ratamelonta	40
Salibandy	79
Soutu	40
Suunnistus	34
Telinevoimistelu	27
Triathlon	26
Uinti	61
Vammaisurheilu	42
Vapaaottelu	21
Voimanosto	124
Yhdistetty	37
Yleisurheilu	298
Muut lajit	396
Kaikki yhteensä	2 646

Kokonaisuudessaan dopingtestejä tehtiin 3 169 kappaletta, mikä on 424 kappaletta enemmän kuin vuonna 2021 (taulukko 44). Havaittuja dopingrikkomuksia oli kuitenkin saman verran kuin edellisvuonna.

Taulukko 44. Dopingtestit ja -rikkomukset 2018–2022 (lkm). Lähde: SUEK ry

	Dopingtestit yhteensä	SUEK ry:n testit	Doping-rikkomukset
2018	3 104	2 612	10
2019	2 982	2 725	6
2020	2 599	2 439	11
2021	2 745	2 460	5
2022	3 169	2 646	5

9.2 Kuntodoping

OKM:n ja STM:n yhteisrahoitteinen, lääketieteelliseen ja päihdevalistukselliseen osaamiseen perustuva terveysneuvontapalvelu Dopinglinkki vastaa kuntodopingiin liittyvästä valistuksesta. Työtä toteuttaa A-klinikkasäätiö. Dopinglinkki-palvelulla pyritään ehkäisemään dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja jakamalla tieteellisesti tutkittua tietoa dopingaineista muun muassa verkkosivujen, neuvontapalvelun ja koulutusten avulla.

Kuntodopingia käsittelevät tutkimukset osoittavat, ettei huippu-urheilun ulkopuolinen dopingaineiden käyttö ole kasvanut Suomessa yhtä vakavaksi ongelmaksi kuin monissa muissa Euroopan maissa. Vuonna 2022 noin prosentti suomalaisista oli joskus kokeillut tai käyttänyt dopingaineita. Kuntodopingin käyttö on yleisintä nuorten (25–34-vuotiaat) miesten keskuudessa. Dopingrikostilastot kuitenkin paljastavat, että dopingaineille on kysyntää. Suomen tullin rikostilastojen mukaan Suomessa jäätiin kiinni 292 dopingrikoksesta, joista valtaosa oli lieviä (taulukko 45). Tullin takavarikoimien dopingaineiden lukumäärä on kuitenkin pysynyt melko pienenä viimeiset 3 vuotta.

Taulukko 45. Dopingrikokset ja takavarikoidut dopingaineet 2018–2022 (lkm).

Lähde: Suomen tullin rikostilastot

	2018	2019	2020	2021	2022
Törkeä dopingrikos	13	9	23	22	24
Dopingrikos	50	47	46	62	80
Lievä dopingrikos	167	160	169	166	188
Dopingrikokset yhteensä	230	216	238	250	292
Tullin takavarikoimat dopingaineet (tablettia/ampullia)	587 445	298 326	34 678	21 611	24 868

Lähteitä

Dopinglinkki -verkkopalvelu. Saatavilla: www.dopinglinkki.fi.

Karjalainen, K & Hakkarainen, P & Salasuo, M (2019). Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Tilastoraportti 15/2023.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Suomen tulli. Tullin valvonnan vuosijulkaisu 2022. Dopingrikokset.

Saatavilla: <https://tulli.fi/tietoa-tullista/tullin-toiminta/julkaisut>.

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Dopingtestitilastot.

Saatavilla: <https://suek.fi/antidopingtoiminta/dopingvalvonta/dopingtestitilastot/>.

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2018. Saatavilla: <https://www.julkari.fi/handle/10024/137660>.

10 Liikunnallinen elämäntapa

- Liikuntapolitiikan keskeinen tavoite on väestön hyvinvoinnin edistäminen koko elämänsä ajan.
- Liikunnallista elämäntapaa edistetään valtakunnallisen Liikkuvat-kokonaisuuden avulla.
- Liikunnallisen elämäntavan edistäminen tapahtuu valtakunnallisella, alueellisella, paikallisella ja kansainvälisellä tasolla.
- Liikuntapolitiikan koordinaatioelin LIPOKO koordinoi ja edistää ministeriöiden välistä yhteistyötä liikunnallisen aktiivisuuden nostamiseksi kaikissa ikäryhmissä.

Vuonna 2022 liikunnallisen elämäntavan edistämiseen myönnettiin rahapelitoiminnan tuotoista yhteensä noin 6,2 miljoonaa euroa (taulukko 46). Myönnoistä noin 2,1 miljoonaa euroa kohdistui Liikkuvat-hanketukiin. Liikkuvat-hanketukiin määräraharivi sisältää myös vuosittain myönnettävät valtakunnalliset Liikkuvat-palkinnot (vuonna 2022 yhteensä 21 000 euroa). Liikkuva perhe, varhaiskasvatus, koulu & opiskelu -toimintaan kohdistettiin noin 2,4 miljoonaa euroa, Liikkuva aikuinen -toimintaan noin 1,4 miljoonaa euroa ja Ikiliikkuja-toimintaan 220 000 tuhatta euroa.

Liikkuvat-kokonaisuutta rahoitettiin lisäksi valtion yleisistä budjettivaroista yhteensä noin 3,5 miljoonalla eurolla. Budjettivarat jakaantuivat kokonaisuuksille seuraavasti: Liikkuva varhaiskasvatus 918 697 euroa, Liikkuva opiskelu 723 047 euroa, Liikkuva aikuinen 1 238 141 euroa ja Ikiliikkujat 570 788 euroa.

Taulukko 46. Liikunnallisen elämäntavan edistämiseen rahapelitoiminnan tuotoista myönnetyt määrärahat vuosina 2020–2022 (€), indeksikorjaamaton. Lähteet: Tutkihallintoa.fi, Valtiontalous

Momentti	2020	2021	2022
Liikkuva perhe, varhaiskasvatus, koulu & opiskelu -toiminta	2 763 711	2 450 000	2 450 000
Liikkuvat-hanketuet	4 077 400	2 147 075	2 146 620
Liikkuva aikuinen -toiminta	1 170 000	1 420 000	1 420 000
Ikiliikkuja-toiminta	220 000	220 000	220 000
Yhteensä	8 231 111	6 237 075	6 236 620

Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustusten päätavoitteena on lisätä väestön liikuntaa ja fyysistä aktiivisuutta koko elämänsä aikana, erityisesti vähän liikkuvien keskuudessa. Kehittämisavustuksia on mahdollista hakea sekä valtakunnallisiin että paikallisiin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin liikuntahankkeisiin koskemaan kaikkia väestöryhmiä. Näiden avustusten avulla toimeenpannaan valtakunnallisella ja alueellisella tasolla erityisesti Liikkuvat-kokonaisuutta, joka esitellään myöhemmin tässä luvussa.

Liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisiin hankkeisiin haetaan avustusta OKM:stä ja paikallisiin kuntien hankkeisiin aluehallintovirastoista. Ministeriö käyttöönsä asettaa myönnettävät määrärahat aluehallintovirastoille. Vuonna 2022 OKM myönsi Liikkuvat-hanketukia (liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustuksia) valtakunnallisiin hankkeisiin yhteensä 1 554 726 euroa. Avustuksia saaneita hankkeita oli yhteensä 27 kappaletta. Ministeriön myöntämässä avustussummassa vaihteluväli oli 14 000–130 000 euroa. Aluehallintovirastot myönsivät liikunnallisen elämäntavan paikallisia kehittämisavustuksia ministeriön asettamista määrärahoista yhteensä 3 315 420 euroa, 165 eri hankkeelle. Paikallisten kehittämisavustusten suuruus vaihteli 1 500–97 000 euron välillä.

Vuonna 2022 OKM asetti aluehallintovirastoille myös valtion lisätalousarvion mukaisen määrärahan Liikkuva koulu ja opiskelu -kehittämisavustuksia varten. Kehittämisavustusten tarkoituksena oli tukea liikunnallisen toimintakulttuurin vahvistumista ja koronapandemiasta elpymistä yläkouluissa ja toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa. Aluehallintovirastot myönsivät Liikkuva koulu ja opiskelu -kehittämisavustuksia 103 hankkeelle yhteensä 2 197 508 euroa.

Aiemmin esiteltyjen liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustusten lisäksi OKM jakoi vuonna 2022 avustuksia vähän liikkuvien nuorten liikunta-aktiivisuuden edistämiseen. Avustuksilla tavoiteltiin suosituksiin nähden vähiten liikkuvien nuorten fyysisen

aktiivisuuden, liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan lisäämistä. Kehittämisyhteistyön määräraha oli 200 000 euroa, ja se myönnettiin kokonaisuudessaan Suomen Nuorten Miesten Kristillisten Yhdistysten Liitto ry:n Liike-hankkeelle.

10.1 Liikkuvat-kokonaisuus

Vuonna 2020 perustetun valtakunnallisen ja poikkihallinnollisen liikkumisen edistämisen **Liikkuvat-kokonaisuuden** avulla edistetään liikunnallista elämäntapaa eri ikä- ja väestöryhmissä. Kokonaisuus koostuu kuudesta eri osasta: Liikkuvasta perheestä, Liikkuvasta varhaiskasvatuksesta, Liikkuvasta koulusta, Liikkuvasta opiskelusta, Liikkuvasta aikuisesta ja ikäihmisten Ikiliikkujasta.

Liikkuva perhe on suunnattu perheille. Sen tavoitteena on lisätä perheiden yhdessäoloa ja edistää liikunta-aktiivisuutta. Liikkuvan perheen kohderyhmänä ovat ne liikunnan toimijat, joiden kautta perheet voidaan tavoittaa. Tällaisia toimijoita ovat kunnat, liitot, liikunta-seurat sekä muut perheliikuntaa edistävät yhdistykset ja toimijat. Liikkuvaa perhettä koordinoi Suomen Latu.

Liikkuvan varhaiskasvatuksen, Liikkuvan koulun ja Liikkuvan opiskelun tavoitteena on edistää lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta heidän omilla toimintaympäristöissään. Tavoitteena on saavuttaa riittävä päivittäinen aktiivisuuden taso muun muassa kehittämällä toimintaympäristöjä tukemaan liikkumista, tarjoamalla erilaisia liikkumisen mahdollisuuksia ja vähentämällä istumista. Lisäksi niiden avulla edistetään lasten ja nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lasten ja Nuorten Liikkuvia koordinoi Likes by Jamk (ent. LIKES).

Vuodesta 1995 käynnissä ollut Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma uudistui vuoden 2020 alusta alkaen **Liikkuvaksi aikuiseksi**. Sen tavoitteena on edistää arkiaktiivisuutta, lisätä liikettä työelämään (Liikkuva työelämä) ja kehittää liikuntaneuvontaa. Liikkuva aikuinen -toiminnan kohderyhmänä on työikäinen väestö, ja sitä koordinoi Likes by Jamk.

Ikiliikkuja on jatkoa Ikäihmisten liikunnan kansalliselle toimenpideohjelmalle (2012–2019) ja Voimaa vanhuuteen -ohjelmalle (2005–). Sen kohderyhmänä ovat yli 65-vuotiaat ihmiset, jotka eivät liiku riittävästi terveytensä kannalta. Toiminnan tavoitteena on tukea ilman säännöllisiä palveluja kotona asuvien toimintakyvyn heikentymisvaarassa olevien ikäihmisten liikuntaa ja fyysistä aktiivisuutta. Ikiliikkujaa koordinoi Ikäinstituutti.

10.2 Kansallinen ja eurooppalainen yhteistyö liikunnallisen elämäntavan edistämisessä

Liikuntapolitiikan koordinaatioelin (LIPOKO)

Hallitusohjelmassa (2019) yhtenä poikkihallinnollisena tavoitteena oli liikunnallisen kokonaisaktiivisuuden nostaminen kaikissa ikä- ja väestöryhmissä. Tavoitteen toteuttamiseksi nähtiin tarpeelliseksi ottaa kaikki ministeriöt mukaan edistämään liikunnallista elämäntapaa. Ministeriöiden ja asiantuntijatahojen välisen yhteistyön tekemiseksi asetettiin toimikaudelle 2020–2023 Liikuntapolitiikan koordinaatioelin LIPOKO, joka koordinoi, seuraa ja arvioi ministeriöiden ja eri hallinnonalojen liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden edistämistyötä hyödyntäen Valtion liikuntaneuvoston tulokorttityötä. Koordinaatioelimessä oli kaudella 2020–2023 mukana 11 ministeriötä, liikunnan ja terveyden alan keskeisiä järjestöjä ja muita asiantuntijaorganisaatioita. Tavoitteena on, että poikkihallinnollisen yhteistyön avulla luodaan mahdollisuudet hyvinvoivaan ja liikunnalliseen elämään. Koordinaatioelimen toimintasuunnitelmassa oli yhteensä 126 eri hallinnonalojen toimenpidettä, joiden toteutumista seurattiin. Koordinaatioelimen päävastuullisena ministeriönä toimi OKM.

Euroopan unionin yhteistyö

Maailman terveysjärjestö WHO Eurooppa laatii yhdessä Euroopan unionin kanssa kolmen vuoden välein vertailun EU neuvoston fyysisen aktiivisuuden suositusten toteutumisesta EU-jäsenmaissa (EU Physical Activity Country Factsheets). Uusimmat vertailutiedot ovat kerätty vuonna 2021. Tietoa kerättiin muun muassa väestön fyysisestä aktiivisuudesta ja terveyttä edistävän liikunnan lisäämiseen tähtäävistä poliittisista toimista, liikunnan edistämisen poikkihallinnollisuudesta, olemassa olevista liikuntasuosituksista eri ikäryhmissä ja niiden toteutumisesta sekä koulu- ja työpaikkaliikunnan toimenpiteistä ja määristä. Vertailun perusteella on todettavissa, että EU:n fyysisen aktiivisuuden suositusten ja WHO:n Euroopan alueen fyysisen aktiivisuuden strategian toimeenpano edistyy. Yhä useammalla EU-maalla on käytössään poliittisia toimia ja strategioita väestön fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi.

Lähteitä

Aluehallintovirasto. Liikunnallisen elämäntavan paikalliset kehittämisavustukset.

Saatavilla: <https://aviavustukset.fi/>.

Ikiliikkuja -ohjelman verkkosivut. <https://www.ikainstituutti.fi/ikiliikkuja/>.

Liikkuva aikuinen -ohjelman verkkosivut. <https://liikkuva aikuinen.fi/>.

Liikkuva koulu -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvakoulu.fi/liikkuvakoulu>.

Liikkuva opiskelu -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvaopiskelu.fi/fi>.

Liikkuva perhe -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvaperhe.fi/>.

Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvavarhaiskasvatus.fi/fi>.

Liikuntapolitiikan koordinaatioelin (LIPOKO) 2020-2023.

Saatavilla: <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM030:00/2020>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustukset. Saatavilla:

<https://okm.fi/-/liikunnallisen-elamantavan-valtakunnalliset-kehittamisavustukset>.

Peltonen, Milla, Petri Uusikylä, Harri Jalonen, Anne Kaarnasaari, Riikka-Leena Leskelä & Markus Öhman (2018). Kunnossa kaiken ikää -ohjelman arviointi. Valtion liikunta-neuvoston julkaisu 2018:5.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiantuntijajärjestelmä.

Valtiokonttori. Tutkihallintoa.fi -palvelu. Valtiontalous.

Saatavilla: <https://www.tutkihallintoa.fi/valtio/taloustiedot/>.

WHO & European Commission. Physical activity country factsheets 2021. Saatavilla:

<https://sport.ec.europa.eu/news/physical-activity-fact-sheets-2021-published>.

11 Liikunnan yhdenvertaisuus

- Liikuntalain mukaan tasa-arvon, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tulee olla peruslähtökohtana kaikessa liikunnassa.
- Liikuntapalvelut ja liikunnan edellytykset tulee rakentaa yhteiskunnassa huomioimalla yhdenvertaisuuden toteutuminen.
- Soveltavalla liikunnalla tarkoitetaan toimintarajoitteisten henkilöiden liikuntaa, jonka toteuttaminen edellyttää soveltamista ja erityisosaamista.
- Soveltavan liikunnan kohderyhmään arvioidaan kuuluvan noin 15 % Suomen väestöstä.
- OKM tukee liikuntajärjestöjen yhdenvertaisuutta edistäviä kehittämishankkeita erityisavustuksin.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan jokaisen ihmisen yhdenvertaista kohtelua riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, kansalaisuudestaan, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, vammastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta yksilöllisestä syystä. Liikuntaa edistävien järjestöjen yleisavustusten vastuullisuuskriteereihin on sisällytetty edellytys järjestöjen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista (luku 5.1). Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sisältyvät myös OKM:n myöntämien liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisten ja paikallisten kehittämisavustusten sekä seuratuksen hakukriteereihin.

Liikunnan yhdenvertaisuutta edistäville hankkeille myönnettiin vuonna 2022 yhteensä noin 462 982 euroa. Suurin yksittäinen avustus, 90 000 euroa, myönnettiin Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto ry:lle rasismien, syrjinnän ja kiusaamisen vastaiseen toimintaan liikunnassa ja urheilussa (Punainen kortti rasismille -hanke). Hankkeiden avustukset vaihtelivat 6 400 ja 90 000 euron välillä. Hankeavustusten lisäksi vuonna 2022 käyttöönasetettiin määräraha (7 583 €) Yhdessä yhdenvertaisuuden puolesta -hankkeen rahoitusta varten. Yhdenvertaisuus on laaja kokonaisuus, joka näkyy avustettavien hankkeiden monimuotoisuudessa ja erilaisissa teemoissa. Avustuksia osoitetaan monipuolisesti erilaisille tahoille, kuten järjestöille, korkeakouluille ja kunnille.

11.1 Soveltava liikunta ja vammaisurheilu

Soveltavan liikunnan kohderyhmänä ovat henkilöt, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan. Osallistuminen vaatii tällöin soveltamista sekä erityisosaamista. Kohderyhmänä ovat perinteisesti olleet toimintarajoitteiset, pitkäaikaissairaat sekä ne yli 65-vuotiaat henkilöt, joiden toimintakyky on selvästi heikentynyt iän takia. Vammaisurheilulla (nyk. paraurheilu) tarkoitetaan vammaisten henkilöiden urheilua ja liikuntaa. Soveltavan liikunnan yksilölliset tarpeet vaihtelevat voimakkaasti asuinympäristön sekä vammojen ja toimintarajoitteiden mukaan.

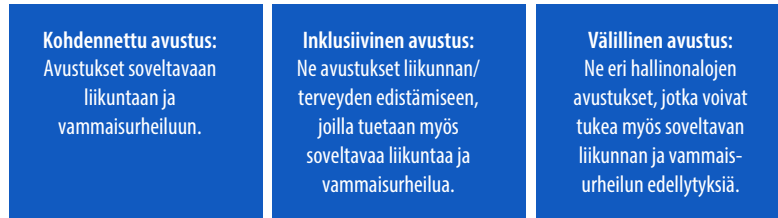
Soveltavan liikunnan kohderyhmään kuuluu noin 15 prosenttia Suomen väestöstä eli noin 700 000–800 000 henkilöä. Väestön ikääntyminen lisää väistämättä toimintarajoitteisten henkilöiden määrää Suomessa, mikä kasvattaa myös soveltavan liikunnan palveluiden tarvetta tulevina vuosikymmeninä.

Merkittävimpiä soveltavan liikunnan järjestäjiä ovat kunnat, järjestöt, seurat ja yhdistykset, yritykset, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajat sekä koulut. Noin 20 lajiliittoa on joko keskittynyt vammaiskilpa- ja huippu-urheiluun tai tarjoaa sovellettuja palveluita toimintarajoitteisille henkilöille. Arviolta noin joka kymmenes urheiluseura tarjoaa soveltavan liikunnan toimintaa.

Soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistämiseksi OKM on viime vuosina muun muassa uudistanut valtionavustusten hakukriteerejä. Liikuntaa edistävien järjestöjen yleisavustuksen yhdeksi kriteeriksi on lisätty yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien velvoite. Seuratoiminnan kehittämistuessa ja liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustuksissa huomioidaan liikunnan yhdenvertaisuuden edistäminen. Liikuntapaikkarakentamisen avustuksia myönnettäessä hankkeilta vaaditaan esteettömyysselvitystä.

Soveltavaa liikuntaa ja vammaisurheilua tukevat avustukset voidaan jakaa avustusmuodoittain suoraan soveltavaan liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdennettuihin avustuksiin, inklusiivisiin sekä välillisiin avustuksiin (kuvio 7).

Kuvio 7. Soveltavan liikunnan avustusmuodot. Pyykkönen, T & Rikala, S. (2018, s. 46).

Valtion liikuntabudjetissa suoraan soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdenneet määrärahat vuonna 2022 olivat arviolta noin 4,9 miljoonaa euroa (taulukko 47). OKM myönsi noin 2,6 miljoonaa euroa soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun järjestöille yleisavustuksina, ja urheilija-apurahoista yhteensä 262 000 euroa kohdistui vammaishuippu-urheilijoille. Seuratoiminnan kehittämistuesta myönnettiin arviolta noin 447 100 euroa soveltavaa liikuntaa sisältäviin hankkeisiin. Valtakunnallisista ja alueellisista Liikkuvat-hanketuista 691 600 euroa kohdistui soveltavaa liikuntaa edistäviin hankkeisiin. Liikunnallisen elämäntavan paikallisia varsinaisia soveltavan liikunnan hankkeita oli yksi, jolle myönnettiin 97 900 euroa. Tämän lisäksi oli useampi hanke, joiden toimintasuunnitelmassa mainittiin soveltava liikunta. Tarkkoja avustusmääriä on haasteellista esittää, koska liikuntabudjetissa ei ole soveltavalle liikunnalle ja vammaisurheilulle omaa momenttiaan.

Taulukossa ei vuoden 2022 osalta mainita erikseen vammaisurheilun osuutta huippu-urheiluyksikön avustuksesta, koska sitä ei enää eritellä.

Taulukko 47. OKM:n soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdentamat avustukset 2018–2022 (€), indeksikorjaamaton. Lähteet: Aluehallintovirasto; Esittelymuistiot; Pyykkönen & Rikala 2018; SALAMA

Hakija	2018	2019	2020	2021	2022
Soveltavaa liikuntaa ja vammaisurheilua edistävien järjestöjen yleisavustus*	2 752 000	2 878 000	2 898 000	2 576 000	2 576 000
Seuratuki**	221 500	485 500	708 500	427 700	447 100
Vammaisurheilun osuus huippu-urheiluyksikön avustuksesta	600 000	600 000	600 000	600 000	-
Urheilija-apurahat	219 000	212 000	243 667	62 000	262 000
URA-säätiön opiskeluapurahat	3 000	6 000	7 500	7 500	6 000
Liikkuvat-hanketuet (valtakunnalliset ja alueelliset hankkeet)	309 150	571 000	823 000	512 000	691 600
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen (paikalliset hankkeet)	115 700	56 175	221 380	89 590	97 900
Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	350 000	412 000	498 000	470 000	455 000
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämisavustus	31 880	75 000	0	95 000	39 000
Koulutuskeskusten kehittämishankkeet	0	70 000	70 000	89 000	65 000
Suurtahtumat	75 000	175 500	165 000	45 000	300 000
Kansainvälinen toiminta	100 000	0	0	0	0
Yleiset projektit	119 000	254 000	31 500	50 000	20 000
Yhteensä	4 921 630	5 814 475	6 266 547	4 596 090	4 959 600

* Sis. Suomen Paralympiakomitea, Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry ja Soveltava liikunta SoveLi ry

** Seuratuen hankkeet, jotka sisältävät soveltavaa liikuntaa (kokonaan tai osittain)

Kokonaisuudessaan valtion liikuntabudjetista suoraan soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdennettujen määrärahojen koko on vaihdellut viime vuosina. Vaihtelua selittää etenkin erilaisten hankeavustusten määrällinen vaihtelu. Valtakunnallisia ja alueellisia Liikkuvat-hanketukia ja paikallisten liikunnallisen elämäntavan hanketukia on kohdistunut viime vuosina yhä enemmän soveltavaan liikuntaan ja ikääntyneiden liikuntaan. Lisäksi tema on sisältynyt aiempaa useampaan seuratukihankkeeseen.

Soveltavaan liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdentuneista avustuksista suurin osa myönnettiin valtakunnallisille järjestöille ja paikallisyhdistyksille. Tutkimus- ja kehittämisavustuksista osa kohdentui kunnille, oppilaitoksille tai muille julkisoikeudellisille yhteisöille. Urheilija-apurahat myönnettiin suoraan vammaisurheilijoille.

Paikallistasolla kuntien soveltavan liikunnan ja ikääntyneiden liikuntapalvelut sekä erilaiset tukitoimet (kuten avustaja-, apuväline- ja kuljetuspalvelut) ovat keskeisessä asemassa edistämässä yhdenvertaisuutta koko väestölle. Kuntien soveltavan liikunnan palveluita kartoittaneessa kyselyssä ilmenee, että soveltavan liikunnan palvelut ovat kehittyneet viime vuosina vakaasti kunnissa. Selvityksen mukaan kunnista noin 40 prosenttia arvioi soveltavan liikunnan tilanteen parantuneen jossain määrin. Puolestaan joka kymmenes kunnista arvioi tilanteen parantuneen merkittävästi aikaisemmasta.

Kuntien soveltavan liikunnan toimintaa selvitetään neljän vuoden välein. Vuonna 2019 kunnat käyttivät soveltavaan liikuntaan keskimäärin noin 2,3 euroa asukasta kohden. Reilu kolmannes kunnista jakoi avustuksia yhdistyksille soveltavan liikunnan toimintaan. Reilu puolet kunnista tarjosi kuntalaisille alennuskortin, joka mahdollisti esimerkiksi uimahallin ja/tai kuntosalin käyttämisen ilmaiseksi tai alennettuun hintaan.

Lähteitä

- Ala-Vähälä, Timo ym. (2021): Soveltavan liikunnan tilanne kunnissa 2019. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:3.
- Aluehallintovirasto. Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustukset. Saatavilla: <https://aviavustukset.fi/>.
- Kokko, S., Hämylä, R., & Martin, L. (toim.) (2021): Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1.
- Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Erityisavustus liikunnan kansalaistoiminnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämishankkeisiin. 2022. Saatavilla: <https://okm.fi/-/erityisavustus-liikunnan-kansalaistoiminnan-tasa-arvon-ja-yhdenvertaisuuden-kehittamishankkeisiin>.
- Pyykkönen, T & Rikala, S. (2018). Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:2.
- Saari, A. (toim.) (2021): Liikuttaako? Toimintarajoitteisille henkilöille suunnatun Liikkujakyselyn ja Seura-kyselyn raportti. Suomen Paralympiakomitea.
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
- Soveltavan liikunnan ja paraurheilun sanasto, 2023. Sanastokeskus ja Liikuntatieteellinen seura. Saatavilla: <https://www.lts.fi/tutkittua-sovellettua/soveltava-liikunta/soveltavan-liikunnan-ja-paraurheilun-sanasto.html>.
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.
- Valtion liikuntaneuvosto. (2015). Vammaisurheilu ja erityisliikunta lajiliitoista. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:1.
- Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325.

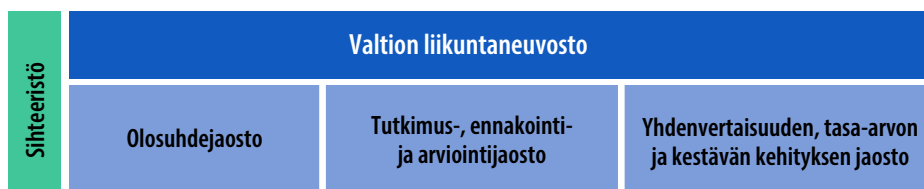
12 Valtion liikuntaneuvosto

- Valton liikuntaneuvosto (VLN) on liikuntalaissa (390/2015) määritelty OKM:n asiantuntijaelin.
- Sen tehtävänä on arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja liikuntamäärärahojen käytöstä.
- Valtioneuvosto asettaa liikuntaneuvoston eduskunnan toimikaudeksi.

VLN:ssä on puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja enintään 10 muuta jäsentä, joista jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Neuvostolla on lisäksi jaostoja asioiden valmistelua varten. Liikuntaneuvoston käytännön työstä vastaa ministeriössä kolmenhenkinen sihteeristö sekä valtion nuorisoneuvoston kanssa jaettu hallinnollinen avustaja. Liikuntaneuvoston toimintaan oli vuonna 2022 varattu 480 000 euroa rahapelitoiminnan tuotoista, joista käytettiin 441 000 euroa (taulukko 5, luku 1).

Toimikaudella 2019–2023 liikuntaneuvostolla on kolme jaostoa (kuvio 8).

Jaostot valmistelevat lausuntoja ja esityksiä liikuntaneuvostolle toimialansa ajankohtaisista asioista sekä valmistelevat ja koordinoivat liikuntaneuvoston arviointi- ja ennakoititehtävää. Jaostot edistävät liikuntaa koskevan tutkimustiedon systemaattista hyödyntämistä liikuntapolitiikan suunnittelussa ja toimenpiteiden arvioinnissa. Olosuhdejaosto valmisti toimikaudellaan päätehtävänä liikuntapaikkarakentamisen uuden suunta-asiakirjan.

Kuvio 8. Valtion liikuntaneuvoston rakenne.

Toimikaudella 2019–2023 VLN:n ydintavoitteita ovat:

- Liikunnan, urheilun ja fyysisen aktiivisuuden edistämisen poikkihallinnollisuus sekä painoarvo yhteiskunnallisessa päätöksenteossa vahvistuvat.
- Liikuntaan, urheiluun ja fyysiseen aktiivisuuteen liittyvä valmistelu ja päätöksenteko pohjautuvat luotettavaan tietoon, mikä lisää toiminnan vaikuttavuutta.
- Liikunta- ja urheilukulttuuri on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen. Liikunta- ja urheilukulttuuri edistää kestävästä kehitystä ja vähentää eriarvoisuutta.

Vuonna 2022 VLN antoi lakisäätöiset lausuntonsa liikuntapaikkarakentamiseen, liikuntaa edistävälle järjestöille ja liikuntatieteelliseen toimintaan myönnettävistä valtionavustuksista, valtiontalousarviosta vuodelle 2023 sekä julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023–2026. Lisäksi VLN antoi seuraavat lausunnot ja kannanotot:

- [Valtion liikuntaneuvoston kannanotto: Liikunnan harrastamisen lopettamista ehkäistävä taloudellisilla tuilla](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston esitykset eduskuntavaalitavoitteiksi 2023](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston kannanotto: Liikuntapaikojen energiakustannusten nousua kompensoitava harrastamisen turvaamiseksi](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston lausunto Ikäohjelmaa koskevasta valtioneuvoston periaatepäätöksestä](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston lausunto liikuntalain muuttamisesta](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston kannanotto liikuntatutkijoihin kohdistuvasta vaikuttamisesta ja häirinnästä](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston kannanotto: Liikkuminen ja liikunta tarvitsevat erityistä tukea korona-ajan jälkeen](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston lausunto vammaispalvelulainsäädännön uudistuksesta](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston lausunto lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen luonnoksesta](#)

- [Valtion liikuntaneuvoston lausunto: Tasavallan presidentin asetus Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun ansiorististä ja ansiomitalista annetun tasavallan presidentin asetuksen \(366/2003\) muuttamisesta](#)
- [Valtion liikuntaneuvoston kannanotto: Venäjä ja Valko-Venäjä suljettava ulos kansainvälisestä urheilusta](#)

VLN:n julkaisut vuonna 2022:

- [VLN 2022:1 Kestävä kehitys valtion liikuntaa ja urheilua edistävissä toimenpiteissä](#)
- [VLN 2022:2 Liikuntatutkijoihin kohdistuva vaikuttaminen ja häirintä](#)
- [VLN 2022:3 Liikunnan koulutuskeskusten arviointi](#)

VLN järjesti vuonna 2022 yhteistyökumppaniensa kanssa Kouvolassa Kansallisen liikuntafoorumin, joka keräsi paikan päälle 240 ja etäyhteyden välityksellä 60 osallistujaa valtionhallinnosta, kunnista, järjestöistä, tutkimuslaitoksista, yrityksistä ja muista toimijoista. Foorumin teemana oli ”Paluu tulevaisuuteen”. Lisäksi foorumissa oli esillä liikuntapolitiikan ajankohtaisia asioita. VLN:n järjestämät muut tilaisuudet vuonna 2022:

- 20.1.2022: Kestävä kehitys valtion liikuntaa ja urheilua edistävissä toimenpiteissä -arvioinnin julkaisutilaisuus (70 osallistujaa)
- 26.4.2022: Liikuntatutkijoihin kohdistuva vaikuttaminen ja häirintä -selvityksen julkaisutilaisuus (noin 40 osallistujaa)
- 16.11.2022: Liikunnan koulutuskeskusten arvioinnin julkaisutilaisuus (noin 40 osallistujaa)
- 14.12.2022: Lasten ja nuorten toimintakyky kunnissa ja hyvinvointialueilla – Move! -mittausten 2022 tulosten julkistamistilaisuus (noin 200 osallistujaa)

Syksyllä 2022 toteutettiin fyysisen toimintakyvyn Move! -mittaukset viides- ja kahdeksaluokkalaisille oppilaille osana peruskoulujen liikunnanopetusta. OKM/VLN vastaa valtakunnallisen tiedonkeruun toteuttamisesta ja raportoinnista (järjestelmä-toteuttaja CSC -Tieteen tietotekniikan keskus). Valtakunnallisessa tiedonkeruussa raportoitiin noin 107 000 oppilaan mittaustulokset. Mittauksissa selvitettiin oppilaiden kestävyyttä, voimaa, nopeutta, liikkuvuutta, tasapainoa ja motorisia perustaitoja. Move! -mittausten tarkoituksena on kannustaa lapsia ja nuoria fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move! -mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa.

Lähteitä

Valtion liikuntaneuvosto, kannanotot ja lausunnot.

Saatavilla: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/>.

Valtion liikuntaneuvoston verkkosivut. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/>.

LÄHTEET

- Aarresola, O & Itkonen, H & Salmikangas A-K & Mäkinen, J. (2018). Liikunnan ja urheilun vapaaehtoistyö, osallistuminen ja jäsenyys. Teoksesta: Aikuisväestön liikunnan harrastaminen, vapaaehtoistyö ja osallistuminen 2018. toim. Mäkinen, J. Kihun julkaisusarja. Saatavilla: https://www.urheilututkimukset.fi/media/urtu/julkaisut/2019_jar_aikuisvest_sel71_85829.pdf.
- Ala-Vähälä, T ym. (2021): Soveltavan liikunnan tilanne kunnissa 2019. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:3.
- Aluehallintovirasto. Liikunnallisen elämäntavan paikalliset kehittämisavustukset. Saatavilla: <https://aviavustukset.fi/>.
- Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
- Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.
- Aviavustukset.fi. Avustusvisualisointi – Avustukset
- Council of Europe Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events. CETS No.218.
- Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions. CETS No.215.
- Dopingin vastainen yleissopimus (SopS 23/1990).
- Dopinglinkki -verkkopalvelu. Saatavilla: www.dopinglinkki.fi.
- Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsopivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa ja erityisesti jalkapallo-otteluissa (SopS 9/1987).
- Hakkarainen, P & Karjalainen, K & Ojajärvi, A & Salasuo, M. (2015). Huumeaineiden ja kuntodopingin käyttö ja niitä koskevat mielipiteet Suomessa vuonna 2014. Yhteiskuntapolitiikka 80(4), 319–333.
- Harrastuspassin verkkosivut. <https://www.harrastuspassi.fi/>.
- Ikiliikkuja -ohjelman verkkosivut. <https://www.ikainstituutti.fi/ikiliikkuja/>.
- Isoaho, K & Summanen, A-M. (2019). Liikkuva koulu -ohjelman kärkihankekauden 2015–2018 ulkoinen arviointi. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:4.
- Karjalainen, K & Hakkarainen, P & Salasuo, M (2019). Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Tilastoraportti 15/2023.
- Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen verkkosivut. <https://kihu.fi/>.
- Kokko, S., Hämylä, R., & Martin, L. (toim.) (2021): Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531.
- Laki arpajaislain muuttamisesta 21.12.2016/1286.
- Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609.
- Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

- Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.
- Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain kumoamisesta 21.12.2016/1288.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.
- Lehtonen, K & Hakonen, H. (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6.
- Liikkuva aikuinen -ohjelman verkkosivut. <https://liikkuva aikuinen.fi/>.
- Liikkuva koulu -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvakoulu.fi/liikkuvakoulu>.
- Liikkuva opiskelu -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvaopiskelu.fi/fi>.
- Liikkuva perhe -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvaperhe.fi/>.
- Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman verkkosivut. <https://www.liikkuvavarhaiskasvatus.fi/fi>.
- Liikunta-asetus 30.04.2015/550.
- Liikuntalaki 10.04.2015/390.
- Liikuntapolitiikan koordinaatioelin (LIPOKO) 2020-2023.
Saataavilla: <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM030:00/2020>.
- LIPAS. Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saataavilla: <https://lipas.fi/etusivu>.
- Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit.
Saataavilla: <https://vos.oph.fi/rap/>.
- Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus – yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2022. Oppaat ja käsikirjat 2022:3.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Erityisavustus liikunnan kansalaistoiminnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämishankkeisiin. 2022. Saataavilla: <https://okm.fi/-/erityisavustus-liikunnan-kansalaistoiminnan-tasa-arvon-ja-yhdenvertaisuuden-kehittamishankkeisiin>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Erityisavustukset liikunnan koulutuskeskusten laatu-, kehittämis- ja opintosetelihankkeisiin.
Saataavilla: <https://okm.fi/-/urheiluopistojen-harkinnanvaraiset-valtionavustukset>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnallisen elämäntavan kehittämishankkeet. Saataavilla: <https://okm.fi/-/liikunnallisen-elamantavan-valtakunnalliset-kehittamishankkeet>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeet.
Saataavilla: <https://okm.fi/-/liikunnan-koulutuskeskusten-perustamishankkeet>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnan rahoitus. <https://minedu.fi/liikunta/rahoitus>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunnan tiedolla johtamisen suunta-asiakirja 2020–2024.
Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:24.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntaa edistävät järjestöt.
Saataavilla: <https://okm.fi/liikuntajarjestot>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntapaikkarakentamisen rahoitussuunnitelma.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja.
Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palveleva tutkimus- ja kehitystyö.
Saataavilla: <https://okm.fi/-/liikuntapaikkojen-rakentamista-yllapitoa-tai-kayttoa-palveleva-tutkimus-ja-kehitystyö>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikuntatiede: liikuntatieteelliset tutkimushankkeet. Myönnetyt avustukset 2022. Saataavilla: <https://okm.fi/-/liikuntatiede-tutkimusprojektit>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki).
Saataavilla: <https://okm.fi/-/seuratoiminnan-kehittamistuki-seuratuki->.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtionavustukset liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeisiin. Saataavilla: <https://okm.fi/-/liikunnan-koulutuskeskusten-perustamishankkeet>.
- Peltonen, M & Uusikylä P & Jalonen, H & Kaarnasaari, A & Leskelä, R-L & Öhman, M. (2018). Kunnossa kaiken ikää -ohjelman arviointi. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:5.
- Pyykkönen, T & Rikala, S (2018). Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:2.
- Rikala, S (2018): Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä -selvityksen taustamateriaali. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:4.
- Saari, A. (toim.) (2021): Liikuttaako? Toimintarajoitteisille henkilöille suunnatun Liikkujakyselyn ja Seura-kyselyn raportti. Suomen Paralympiakomitea.
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.
- Salasuo, M & Piispa, M. (2012). Kuntodoping. Näkökulmia dopingaineiden käyttöön huippu-urheilun ulkopuolella. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 126.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10.
- Soveltavan liikunnan ja paraurheilun sanasto, 2023. Sanastokeskus ja Liikuntatieteellinen seura. Saataavilla: <https://www.lts.fi/tutkittua-sovellettua/soveltava-liikunta/soveltavan-liikunnan-ja-paraurheilun-sanasto.html>.
- Suomen Olympiakomitean verkkosivut. <https://www.olympiakomitea.fi/>.
- Suomen Paralympiakomitean verkkosivut. <https://www.paralympia.fi/>.
- Suomen Paralympiakomitea ry:n internetsivut: Terminologiaa. <https://www.paralympia.fi/paralympiakomitea/medialle/terminologiaa>. Viitattu 21.10.2021.
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.
- Suomen tulli. Tullin valvonnan vuosijulkaisu 2022. Dopingrikokset.
Saataavilla: <https://tulli.fi/tietoa-tullista/tullin-toiminta/julkaisut>.
- Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Dopingtestitilastot.
Saataavilla: <https://suek.fi/antidopingtoiminta/dopingvalvonta/dopingtestitilastot/>.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>.

- Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2018. Saatavilla: <https://www.julkari.fi/handle/10024/137660>.
- Tieteellisten seurain valtuuskunta. Liikunta-alan kansainväliset konferenssit ja kokoukset. Myönnetyt avustukset. Saatavilla: <https://www.tsv.fi/fi/avustukset/liikunta-alan-kansainvaliset-konferenssit-ja-kokoukset/my%C3%B6nnetyt-avustukset>.
- Tilastokeskus. Hinnat ja kustannukset. Julkisten menojen hintaindeksi. Kuntatalous tehtävälueittain. Opetus- ja kulttuuritoimi.
Saatavilla: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__jmhi/.
- Tilastokeskus. Hinnat ja kustannukset. Julkisten menojen hintaindeksi. Valtiontalous hallinnonaloittain. Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__jmhi/.
- Tilastokeskus. Hinnat ja kustannukset. Rakennuskustannusindeksi.
Saatavilla: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__jmhi/.
- Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. <http://www.stat.fi/til/jmhi>.
- Tilastokeskus. Luokitukset. Tilastollinen kuntaryhmitys 2022. Saatavilla: https://www.stat.fi/fi/luokitukset/cormaps/kunta_1_20220101%23kuntaryhmitys_1_20220101/.
- Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. <http://www.stat.fi/til/rki/>.
- Tilastokeskus. Väestö. Väestörakenne. Saatavilla: <https://stat.fi/tilasto/vaerak>.
- Valtiokonttori. Tutkiahallintoa.fi -palvelu. Kuntien talous.
Saatavilla: <https://www.tutkiahallintoa.fi/kunnat/talous/>.
- Valtiokonttori. Tutkiahallintoa.fi -palvelu. Valtiontalous.
Saatavilla: <https://www.tutkiahallintoa.fi/valtio/taloustiedot/>.
- Valtiokonttori. Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2022. Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: <https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/julkishallinnon-palvelut/maaraykset-ja-ohjeet/>.
- Valtioneuvosto. Rahapeliuotoilla rahoitettavien yleishyödyllisten toimintojen uusi rahoitusmalli. Saatavilla: https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/104236898/Rahapeliuotoilla+rahoitettavien+yleishy%C3%B6dyllisten+toimintojen+uusi+rahoitusmalli_FINAL.pdf/a623bb09-b3a3-4230-308f-500b88f34862/Rahapeliuotoilla+rahoitettavien+yleishy%C3%B6dyllisten+toimintojen+uu.
- Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.
- Valtioneuvoston asetus liikunnan edistämisestä 30.4.2015/550.
- Valtioneuvosto. Liikuntaa edistäville järjestöille lähes 42 miljoonaa euroa. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/liikuntaa-edistaville-jarjestoille-lahes-42-miljoonaa>. Viitattu 21.10.2021
- Valtioneuvoston kanslia. Hallituksen vuosikertomukset 2018–2022. Tilinpäätöslaskelmat. Valtioneuvoston julkaisusarja 3/2018 sekä Valtioneuvoston julkaisuja 2019:12; 2020:4; 2021:33; 2022:25 & 2023:38.
- Valtion liikuntaneuvosto, kannanotot ja lausunnot.
Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/.

Valtion liikuntaneuvosto. (2015). Vammaisurheilu ja erityisliikunta lajiliitoista.

Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:1.

Valtion liikuntaneuvoston verkkosivut. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.

Valtiovarainministeriö. Valtion talousarvioesitykset. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtiovarainministeriö. Valtion tilinpäätöskertomukset 2011.

Valtiovarainministeriön julkaisuja 17a/2012.

WHO & European Commission. Physical activity country factsheets 2021. Saatavilla:

<https://sport.ec.europa.eu/news/physical-activity-fact-sheets-2021-published>.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1.

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-965-3 PDF